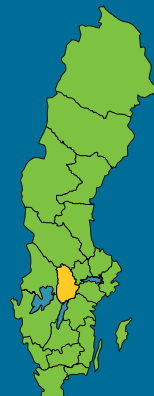

Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017 ÖREBRO LÄN

Prognos för arbetsmarknaden 2018

Text: Maria Håkansson, 010-486 28 50
Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen

Eftertryck tillåtet med angivande av källa
Arbetsförmedlingen 2017-12-13

Innehåll

Sammanfattning	4
Konjunkturläget i Örebro län.....	6
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet.....	9
Näringsgrenar	13
Jord- och skogsbruk.....	13
Industri	15
Byggverksamhet	18
Privata tjänster	22
Offentliga tjänster.....	26
Befolkning och arbetskraft	30
Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen.....	33
Arbetslöshetens utveckling	33
Arbetslöshetens sammansättning	34
Matchningsläget på arbetsmarknaden	38
FÖRDJUPNINGSRUTA: Inskrivna arbetslösa ett år senare	41
Utmaningar på länets arbetsmarknad	42
Bilagor	44
Bilaga 1. Metod och urval	44
Bilaga 2. Definitioner	46
Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning	47

Sammanfattning

Högkonjunkturen fortsätter

Den svenska ekonomin har vuxit under 17 kvartal i rad mätt i bruttonationalprodukten och sysselsättningen har ökat med nästan 400 000 personer på fem år. Sverige är inne i ett unikt läge och en starkare tillväxt i omvärlden bidrar till att högkonjunkturen fortsätter. Läget i omvärlden och i Sverige avspeglas även i Örebro län. Efterfrågeläget hos länet privata arbetsgivare fortsätter att ligga på höga nivåer. Allt sedan våren 2014 har förväntningarna för de kommande sex månaderna legat högre än normalt. Inför det kommande halvåret tror nästan hälften av arbetsgivarna inom näringslivet att efterfrågan kommer att öka.

Framtidstron i länet är störst inom tjänstesektorn med hotell och restaurang, information och kommunikation och transport. Även industrin visar på betydligt större optimism än tidigare medan man är försiktigare inom privat vård och utbildning samt jord- och skogsbruk.

Sysselsättningen ökar fram till 2018

Efter en stark sysselsättningstillväxt både under 2015 och 2016 i Örebro län fortsätter arbetstillfällena i länet att öka fram till 2018. Efterfrågan på arbetskraft är fortsatt stor och ligger över riksgenomsnittet. Högkonjunkturen avspeglas så gott som i alla branscher. Inom tillverkning som under flera år haft en tillbakagång märks nu optimism och ett ökat behov av att anställa. Tjänstesektorn har i flera år drivit på utvecklingen och kommer fortsätta öka även om man kan ana en inbromsning inom vissa områden. Sammantaget blir bedömningen att sysselsättningen i Örebro län förväntas öka med 4 200 personer fram till 2018. Ökningen blir större i år än under 2018. Vid slutet på 2018 kommer 134 000 personer i åldern 16 till 64 år vara förvärvsarbetande i länet.

Ett möjligt hinder för en fortsatt hög sysselsättningstillväxt är bristen på arbetskraft. Problemen finns både inom privat och offentlig sektor. I offentlig sektor har andelen som upplevt brist legat på 50 procent eller mer under de senaste fem åren medan bristen i privat sektor har blivit mer påtaglig under det senaste året. De yrkeskategorier som varit allra svårast att rekrytera återfinns till stor del inom bygg och vård. Men även inom skolan och till flera tekniska yrken inklusive IT har det varit svårt att hitta personal med rätt kompetenser.

Arbetslösheten minskar

Arbetslösheten gick upp något i Örebro län under våren och sommaren för att under hösten minska förhållandevis mycket. Minskningen har skett på bred front med några undantag som exempelvis utrikes födda kvinnor. Inflödet till etableringen har avtagit under året. I oktober ökade antalet inskrivna i etableringen med 3,3 procent vilket kan jämföras med ökningarna runt 25 procent i början på 2017.

Arbetsförmedlingens bedömning är att arbetslösheten fortsätter minska under 2018. Bakgrunden är det fortsatta behovet hos länets arbetsgivare att anställa, det minskade inflödet i etableringen och nya möjligheter att matcha arbetssökande mot utbildning. I antal personer handlar

det om 250 i år och 150 under nästa år. Som andel av den registerbaserade arbetskraften minskar arbetslösheten både under 2017 och 2018 till 7,5 respektive 7,4 procent. Minskningen i andelen arbetslösa beror till största del på den starka sysselsättningstillväxten. Den bidrar till att arbetskraften ökar och att arbetskraften blir större i förhållande till antal arbetslösa.

Arbetslöshetens sammansättning allt mer ojämn

Arbetsgivarnas stora behov av att anställa har lett till att arbetslösheten bland de personer som står nära arbetsmarknaden nu är nere på historiskt låga nivåer. Samtidigt är det små eller inga förändringar i antalet inskrivna arbetslösa som står längre från ett inträde på arbetsmarknaden. Mer än tre av fyra inskrivna ingår i gruppen som räknas till de i utsatt ställning och två tredjedelar har varit inskrivna längre än sex månader.

Det är framför allt två grupper av sökande som har betydligt högre arbetslöshet än de övriga, utrikes födda och de med en utbildningsnivå som är högst förgymnasial. Andelen arbetslösa utrikes födda av arbetskraften är 28 procent och för de med högst förgymnasial utbildning är den 26 procent. Nivåerna i länet är högre än i riket som ligger på 22 procent i båda grupperna. Personer i dessa grupper är eller riskerar hamna längre från arbetsmarknaden. En kort utbildning, speciellt bland utrikes födda, leder ofta till en längre tid i arbetslöshet. Detta då det behövs fler och mer tidskrävande insatser för att få de kompetenser som efterfrågas på den svenska arbetsmarknaden.

En grupp som upplevt kraftiga minskningar i arbetslösheten är unga mellan 18 och 24 år. Andelen arbetslösa som andel av arbetskraften låg runt 20 procent så sent som hösten 2013 för att nu ligga kring tio procent. I antal personer handlar det om en minskning med nästan 2 000 personer på fyra år. Antalet inskrivna i åldern 18 till 24 år var i oktober i år 1 780 personer.

Utmaningar i länet

Utmaningar såväl i Örebro som i hela riket rör till stor del etableringen på arbetsmarknaden av nyanlända och de med längre tider i arbetslöshet. Hur ska dessa grupper matchas mot arbete och utbildning och bidra till att lösa en annan utmaning, bristen på arbetskraft? Arbetskraftsbristen och problemen att hitta rätt kompetenser råder på flera områden, främst inom bygg och välfärdssektorn men också på teknikområdet.

Om man inte löser arbetskraftsbristen kan det få allvarliga följder för samhället. För näringslivet kan det innebära utebliven produktion, för allmänheten sämre service och för befintlig personal kan belastningen och risken för sjukskrivning öka. Samtidig riskerar de individer som skulle kunna lösa delar av bristen att hamna allt längre från arbetsmarknaden och få allt svårare att etablera sig och bidra till samhällsutvecklingen. Matchningen försvåras ytterligare av att den svenska arbetsmarknaden är relativt kunskapsintensiv och efterfrågar kompetenser som sällan finns hos nuvarande arbetskraftsutbud. Såväl länets som hela arbetsmarknaden är i stort behov av att vi tar vara på de kompetenser som finns och förbättrar dem där det behövs för att ekonomin och arbetsmarknaden ska kunna fortsätta växa.

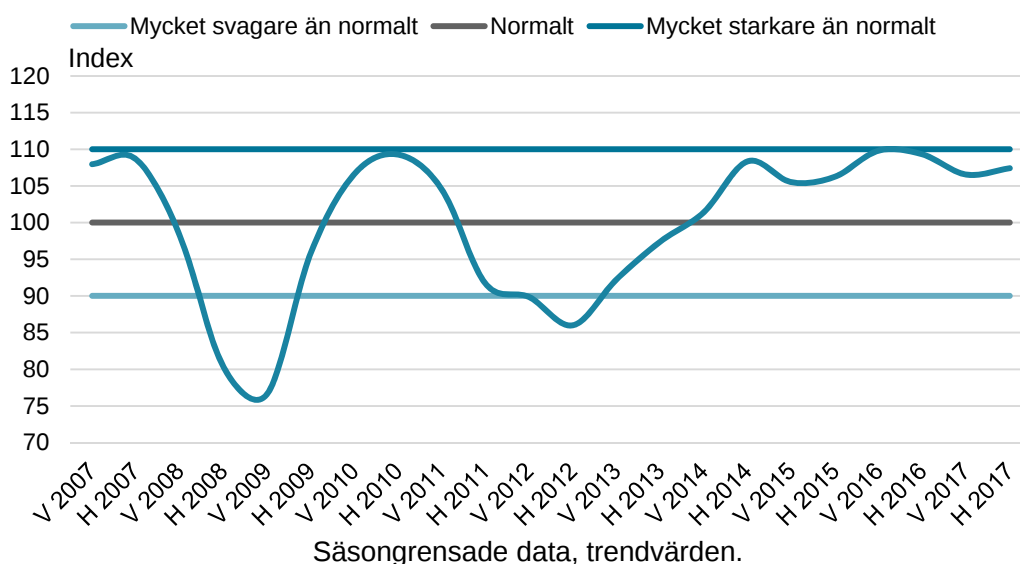
Konjunkturläget i Örebro län

Den svenska arbetsmarknaden och ekonomin är inne i en uppgående trend. Sysselsättningen ökar och tillväxten fortsätter stärkas. En starkare tillväxt i omvärlden stärker efterfrågan på den svenska produktionen och varuexporten. Under kvartal tre var det främst de fasta bruttoinvesteringarna, som investeringar i maskiner och inventarier, som bidrog till att bruttonationalprodukten (BNP) ökade för 17:e kvartalet i rad. Samtliga medlemsländer inom OCED visar efter flera år av återhämtning från finanskrisen på en tillväxt. I USA som kanske spelar den viktigaste rollen för världsekonomin har ekonomin gått upp, sysselsättningen har ökat och arbetslösheten har gått ner under året. Inom Europa är det fortfarande skillnader mellan länderna men stämningssläget är bättre än på länge och arbetslösheten är på väg ner¹.

Det goda läge som den svenska arbetsmarknaden är inne i just nu är unikt. Vi har inte sett en sådan situation sedan slutet av 1980-talet med skillnaden att ekonomin nu är betydligt stabilare och inflationen hålls på en låg nivå. Däremot finns det oro kring hur bristen på arbetskraft som flera branscher upplever kommer att påverka den framtida tillväxten.

Den uppgående trenden avspeglas också i Örebro län där resultaten är starka och efterfrågeläget fortsätter att ligga på höga nivåer. Allt sedan våren 2014 har förväntningarna för de kommande sex månaderna legat högre än normalt och höstens undersökning visar inte på någon försämrad framtidstro bland de privata företagen i länet.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet i Örebro län

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

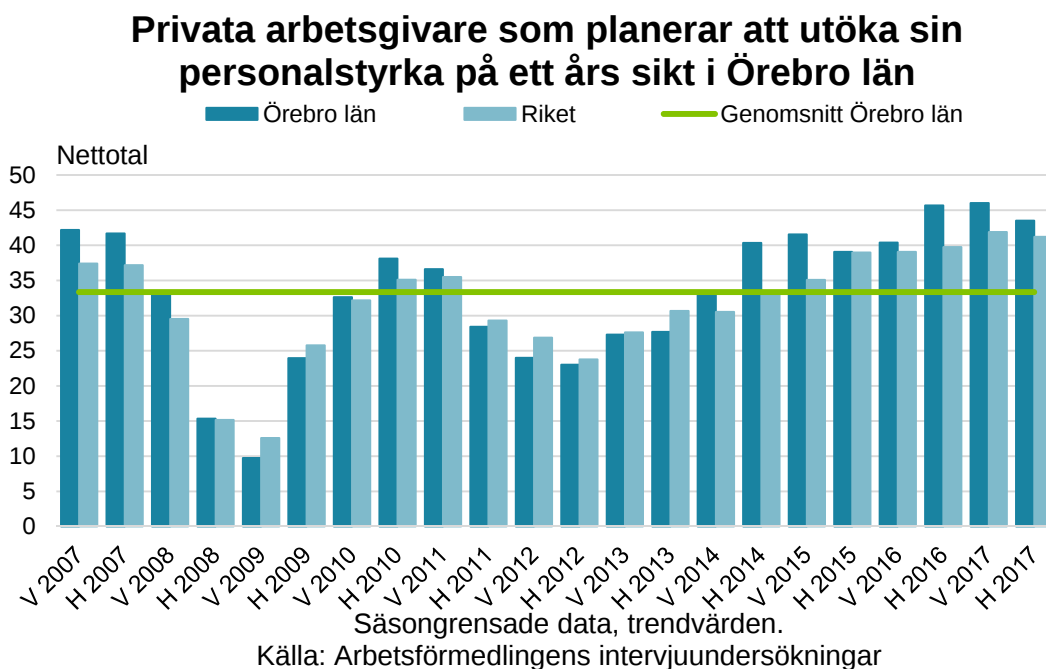
¹ Mer om den globala ekonomin finns att läsa i Riskprognosen, Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2017, Prognos för arbetsmarknaden 2018.

Utfallet för de senaste sex månaderna visar på en något svagare utveckling än de höga förväntningarna som fanns i våras. Trots det något lägre utfallet för det senaste halvåret var efterfrågan klart positiv i samtliga branscher i den privata sektorn. Inför de kommande sex månaderna tror nästan hälften av arbetsgivarna inom näringslivet att efterfrågan kommer att öka och ser man ytterligare sex månader framåt är andelen än något högre. De som tror på en minskad efterfrågan ligger runt fem procent både under det närmaste halvåret som för hela det kommande året.

Inom samtliga branscher råder det optimism, även om man på vissa håll kan börja ana en viss inbromsning från de höga nivåer som rått under den senaste tiden. De branscher som i höstens undersökning uppvisar störst framtidstro i Örebro län är hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster samt tillverkning och utvinning medan delar i den privata tjänstesektorn visar på viss försiktig inför framtiden

Efterfrågan på arbetskraft är fortfarande högre än i riket

Efterfrågan på arbetskraft i Örebro län har minskat något från vårens rekordnivåer men ligger fortfarande på en nivå en bra bit över det normalläge. Nivån i länet är högre än i riket, vilket det har varit sedan undersökningen våren 2014. I Arbetsförmedlingens höstundersökning anger nästan hälften av arbetsgivarna i näringslivet att de planerar att anställa under det kommande året medan sex procent anger att de planerar att minska sin personalstyrka vilket leder till ett netttotal på 44. Detta framgår av nedanstående diagram.

Den positiva framtidstron bekräftas också av antalet lediga platser som registreras hos Arbetsförmedlingen². I Örebro län har genomsnittet legat på nästan 3 000 platser per månad under 2017. Det finns ett behov hos länets arbetsgivare att anställa personal och särskilt i tjänstesektorn och inom vården

Kapacitetsutnyttjandet, det vill säga hur mycket företagen kan öka produktionen av varor och tjänster utan att behöva nyanställa, visar också på ett rekryteringsbehov. För en ökning i produktionen³ med upp till tio procent skulle två tredjedelar av arbetsställena i Örebro län behöva rekrytera och anställa mer personal. Det är framför allt de stora arbetsställena med 100 anställda eller fler som utnyttjar sin kapacitet maximalt, 90 procent i denna grupp skulle behöva rekrytera för en produktionsökning upp till tio procent. För de större arbetsställena är det en ökning jämfört med vårens undersökning men för mindre arbetsställen har kapacitetsutnyttjandet minskat något jämfört med i våras.

De varsel som har rapporterats fram till oktober i år är något fler jämfört med samma period under 2016 men är fortfarande låga och ligger på ett genomsnitt under 100 stycken per månad.

² Tillförlitligheten på Platsbanken är något osäker i nuläget och det finns ett overifierat bakomliggande rekryteringsbehov. Men signaler från arbetsgivarna är att ett stort behov finns.

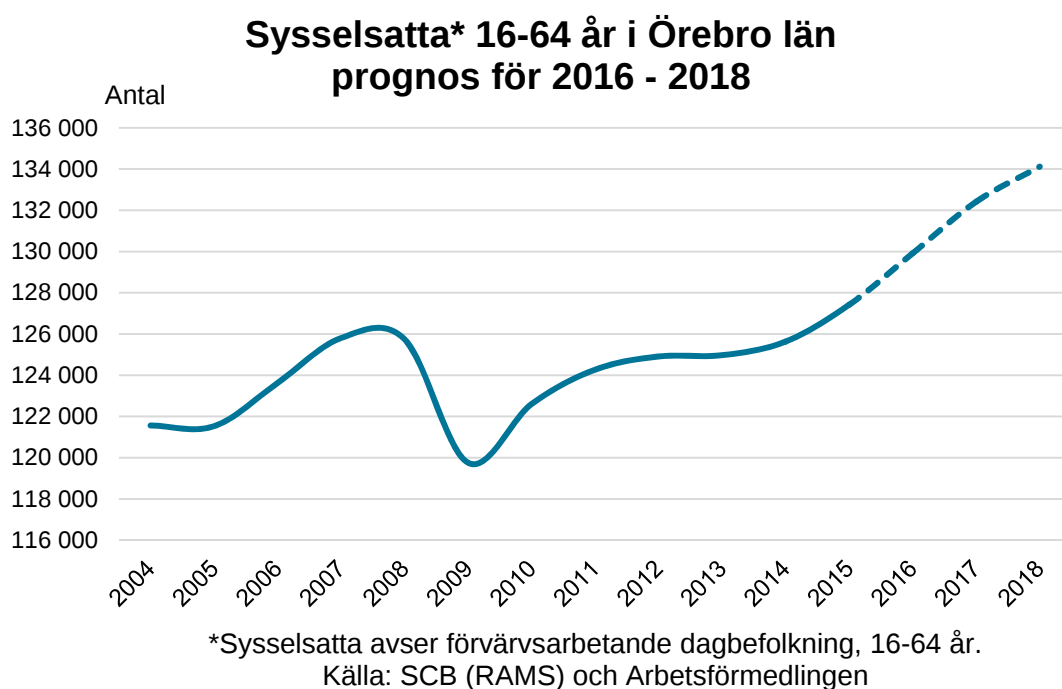
³ Avser både produktion av varor och tjänster beroende på verksamhet

Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

Sysselsättningen fortsätter att öka i länet

Den svenska arbetsmarknaden är inne i ett väldigt bra läge, sysselsättningen ökar, efterfrågan på arbetskraft är fortsatt stor och de lediga platserna i platsbanken är många. Den bilden återges också i Örebro län. Många av länets arbetsgivare vill anställa och efterfrågan på det som produceras i länet är hög. Ett problem i detta och som påverkar hur stor sysselsättningsökningen skulle kunna bli är bristen på lämplig kompetens. Under hösten är detta särskilt märkbart i två av länets betydande branscher som tillverkning och transport. Den ökade bristen är förknippad med en ökad efterfrågan. Att efterfrågan ökat framför allt i industrin beror på den förbättrade världsekonomin och att efterfrågan på den svenska varuexporten har vuxit. För ett industritungt län som Örebro har det en stor betydelse för arbetsmarknaden. Dessutom har de senare årens befolkningsökningar lett till ytterligare efterfrågan på offentliga tjänster, där anställningsbehoven är fortsatt höga. Det goda arbetsmarknadsläget där många jobbar innebär att hushållens inkomster förbättras och efterfrågan på privata tjänster som hotell och restaurang och personliga och kulturella tjänster kan fortsätta att växa.

Bedömningen blir utifrån den stora efterfrågan som råder på länets varor och tjänster och behoven att anställa att sysselsättningen i Örebro län fortsätter öka fram till 2018. Ökningen blir 2 500 personer eller 1,9 procent till slutet av 2017 och till 2018 ökar sysselsättningen med ytterligare 1 700 personer eller 1,3 procent. Det innebär att i slutet på 2018 kommer sysselsättningen i Örebro län vara 134 120 i åldern 16 till 64 år.

Sysselsättningsökningen framöver kommer till stor del bestå av utrikes födda. Bland inrikes födda är sysselsättningen redan på höga nivåer och arbetslösheten ligger en bit under fyra procent i Örebro län. Många av de utrikes födda som kom till Sverige under 2015 har nu fått uppehållstillstånd har därmed möjlighet att delta på den svenska arbetsmarknaden.

Arbetslösheten minskar något under nästa år

Arbetslösheten i Örebro län har minskat i varierande takt i spåren av finanskrisen. Toppen nåddes i början på 10-talet med mer än 15 000 inskrivna. Under 2017 kunde man under vårmånaderna se en viss ökning i arbetslösheten för att under hösten se relativt stora minskningar. I oktober månad gick antalet inskrivna arbetslösa ner med nästan tre procent.

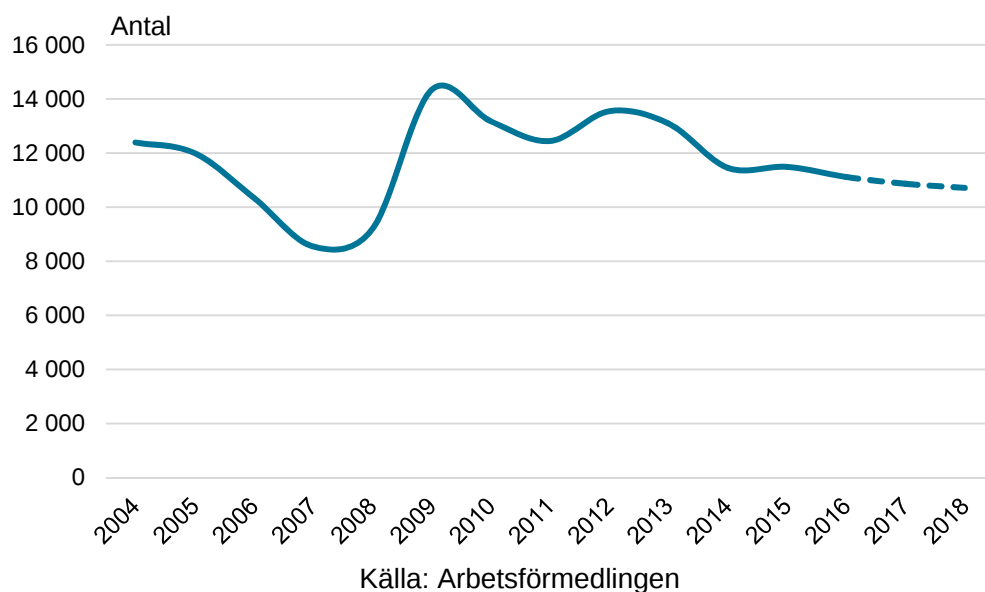
Variationen i arbetslöshet beror på flöden, alltså hur stort inflödet är i förhållande till utflödet. Under den senaste tidens högkonjunktur har inflödet till stor del påverkats av att fler utrikes födda deltar i arbetskraften till följd av en högre invandring. Medan utflödet har berott på den stora efterfråga på arbetskraft från länets arbetsgivare. Faktorer som kan försvåra utflödet antingen till arbete eller till utbildning är sammansättningen av arbetslösa. En större andel av de som är inskrivna på Arbetsförmedlingen idag står längre från ett inträde på arbetsmarknaden än för några år sedan. Gruppen arbetslösa som är i utsatt ställning och generellt behöver mer stöd och insatser för att etableras på marknaden har ökat i andel. Antalet inskrivna med längre tid utan arbete har förändrats marginellt under högkonjunkturen. En längre period i arbetslöshet försvårar möjligheterna att komma till arbete bland annat genom förlorad kompetens och kompetensutveckling men även förlusten av nätverken inom arbetslivet.

Bedömningen från Arbetsförmedlingen blir trots den förändrade sökandesammansättningen men med det fortsatta goda konjunkturläget att arbetslösheten kommer att minska något fram till 2018. Det bland annat till följd av ett minskat inflöde med färre som går in i etableringen, ökade möjligheter för Arbetsförmedlingen att matcha arbetssökande mot utbildning och ett fortsatt behov hos länets arbetsgivare att anställa.

Antalet inskrivna arbetslösa i slutet av 2017 bedöms vara 250 färre än i slutet av 2016. I relativa termer kommer arbetslösheten vara 7,5 procent i slutet av 2017.⁴ Till slutet av 2018 har den minskat till 7,4 procent vilket motsvarar 150 färre inskrivna arbetslösa jämfört med året innan. Antalet inskrivna arbetslösa förväntas vara drygt 10 700 i slutet av 2018. Minskningarna i de relativa talen beror ytterst på den förhållandevis stora sysselsättningsökningen som gör att arbetskraften ökar mer i förhållandet till antalet inskrivna arbetslösa.

⁴ Som andel av den registerbaserade arbetskraften, 16-64 år.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år i Örebro län prognos för kv4 2017 och kv4 2018

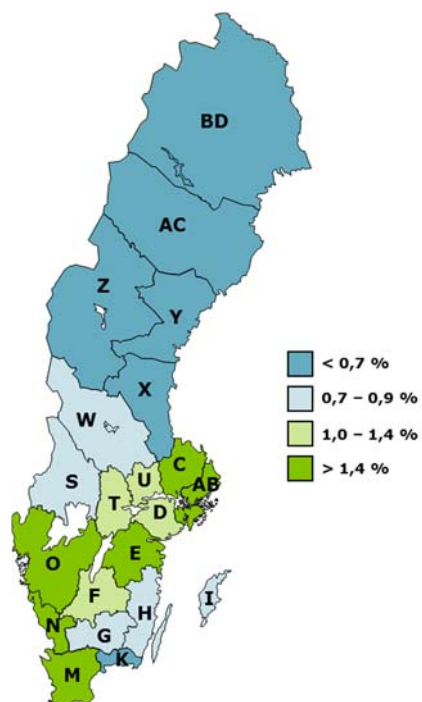
Regionala skillnader i sysselsättning och arbetslöshet

Sysselsättningen i Sverige har hittills visat på en stor ökning under 2017 enligt AKU.⁵ Ökningen förväntas fortsätta även under år 2018 om än i en något avtagande takt. Ökningar sker i samtliga län men av varierande storlek. Under 2018 fortsätter sysselsättningsökningen och störst förväntas den bli i Västra Götaland följt av Stockholms län. Örebro län hamnar på den övre halvan med en ökning på 1,3 procent men det är ändå under rikssnittet som är på 2,0 procent.

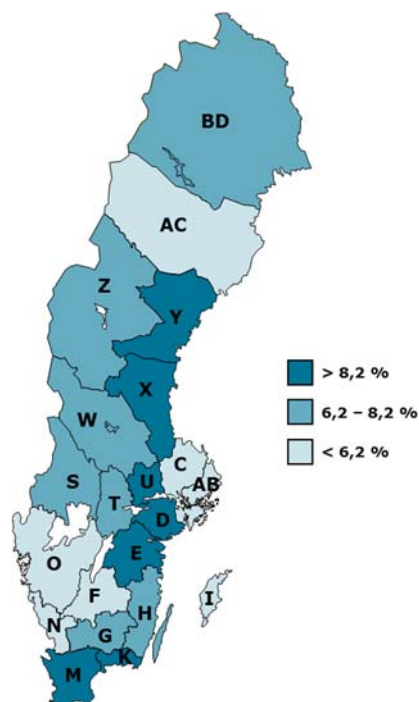
Arbetslösheten förväntas ha en varierande utveckling i länen under 2018. I 15 av de 21 länen förväntas arbetslösheten minska, medan den ökar i storstadslänen Stockholm och Skåne. Det är en bidragande anledning till att arbetslösheten totalt i riket ökar med nästan 800 personer.

⁵ Arbetskraftsundersökningarna, SCB

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2017 och kvartal 4 2018

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2018

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrbotten

Näringsgrenar

Arbetsgivarnas planer och behov av att anställa förväntas gynna sysselsättningen i de flesta av länets branscher. Men ett påtagligt problem för många företag är att hitta rätt kompetens att anställa och bristen på personal kan hämma tillväxten.

De branscher i näringslivet som är mest positiva vad gäller efterfrågan på deras produktion och som har högst anställningsplaner är hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster, information och kommunikation samt tillverkning och utvinning. Däremot är man mer återhållsam inom jord- och skogsbruk. På lite längre sikt, upptill fem år, har Örebro län flest privata arbetsgivare i landet som tror på en ökad sysselsättning. Drygt sex av tio arbetsgivare bedömer att de är fler anställda om fem år jämfört idag. Riksgenomsnittet ligger på fem av tio arbetsgivare⁶.

Den offentliga tjänsteproduktionen har fortsatt att öka i länet under 2017 och kommer fortsätta även under 2018. Anställningsplanerna inom offentlig verksamhet är något högre än i våras och bristen på personal fortsätter att vara hög. På fem års sikt tror en majoritet av de offentliga arbetsgivarna att anställningarna kommer att öka och Örebro län ligger över riksgenomsnittet om än inte i topp. 60 procent tror att de är fler sysselsatta om fem år jämfört med idag medan 18 procent tror att de är färre om fem år. För riket är motsvarande siffror 49 respektive 10 procent i offentlig verksamhet.

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruk är en förhållandevis liten bransch och i länet sysselsatte den knappt 2 000 personer mellan 16 och 64 år eller 1,5 procent. På riksnivå är sysselsättningen 1,4 procent. I Örebro län är branschen störst i Lekebergs kommun (7,5 procent) och minst i Örebro kommun (0,8 procent). Sysselsättningen i branschen har minskat under en längre tid och det märks tydligast bland männen. Sedan 2010 har jord- och skogsbruket i Örebro län minskat med drygt elva procent och det är männen som har stått för hela minskningen.

- Många äldre och egna företagare
- Viss optimism på lite längre sikt

Branschen har många egna företagare, nästan hälften av alla sysselsatta i Örebro län är egna företagare. Det kan jämföras med knappt fyra procent egna företagare totalt i länet. Tar man även hänsyn till de som är äldre än 64 år skulle antalet förvärvsarbetande i branschen öka med 1 000 personer och nästa alla av dessa är egna företagare. Jord- och skogsbruk är alltså en bransch med många äldre som driver verksamheten i egen regi vilket skulle kunna innebära ett behov av generationsväxling. Men hur det påverkar sysselsättningen är oklart.

⁶ Varje höst ställer Arbetsförmedlingen även frågor som berör arbetsgivarnas verksamheter på fem års sikt. Att försöka förutse vad som händer på så lång sikt skapar stor osäkerhet i svaren, men ger ändå en hänvisning om en arbetsgivares målsättning med sin verksamhet

För de anställda männen är maskinförare, skogsarbetare och djuruppfödare de största yrkesgrupperna⁷. För kvinnorna är det vanligast att vara anställd som djuruppfödare, butikspersonal och skogsarbetare.

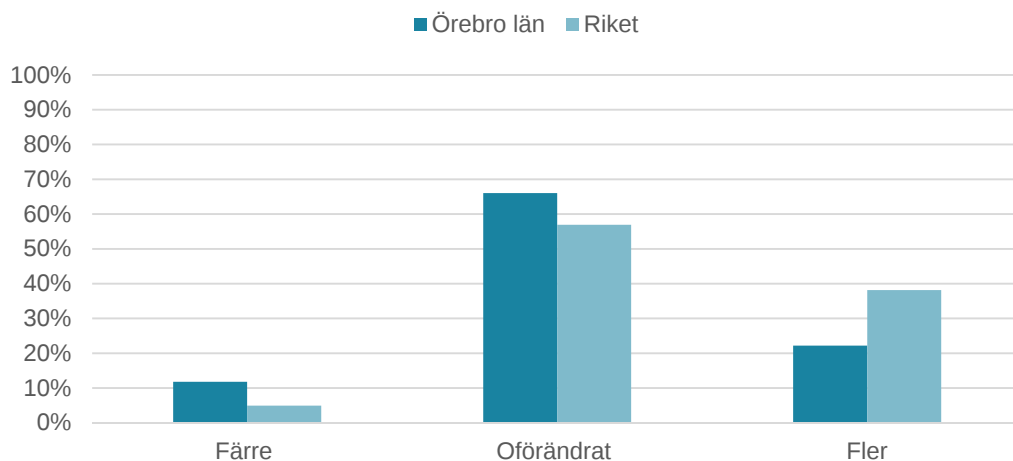
En försiktig optimism

Nästan fyra av tio företag inom jord- och skogsbruk har haft ökad efterfrågan på deras varor och tjänster de senaste sex månaderna. Inför det kommande halvåret tror en av fem arbetsgivare på ökad efterfrågan och den andelen ökar något efterföljande halvår. Anställningsplanerna är oförändrande inför de kommande åren, inga tror på minskningar men ytterst få tror på ökningar. Däremot kan länets arbetsgivare börja se en ökad lönsamhet, särskilt bland de större verksamheterna och det börjar råda brist på vissa yrkeskategorier så som förare av jordbruks- och skogsbruksmaskiner och uppfödare och skötare inom lantbruket.

Långsiktiga tendenser

I höstens undersökning har arbetsgivarna fått svara på vad de tror om sysselsättningen på lite längre sikt, fem år framåt. Drygt en femtedel av jord- och skogsbruksföretagen bedömer att sysselsättningen kommer att öka på fem års sikt. Det är fler än på kortare sikt. Jämfört med hela riket är jord- och skogsbruksföretagen i länet försiktigare i sin framtidsstro, i riket tror nästan två av fem tror på sysselsättningsökningar.

Arbetsgivarnas bedömning om personalutveckling på fem års sikt

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning

Nästan hälften av de förvärvsarbetande inom jord- och skogsbruk är 60 år och äldre vilket innebär att det finns ett behov av att få in ny personal. Av de platser som behöver fyllas

⁷ SCB:s Yrkesregister 2015 och undantaget yrkesgruppen okänd.

uppgger 90 procent av arbetsgivarna att de kommer behöva ersättningsrekrytera. I en majoritet av fallen kan de ersättas med samma kompetenser som nuvarande personal medan knappt två procent behöver ersättas med högre kompetenser. Till det kommer frågan om generationsväxlingen och vem som kan ta över verksamheten då många i branschen är pensionsmässiga. Ett övertagande kräver ofta stora investeringar om den inte går i arv inom släkten vilket skulle kunna vara något som påverkar framtidsstron.

Industri

Industrin är stor i Örebro län. I nio av länets tolv kommuner sysselsätter den mer än var femte förvärvsarbetande och i tre kommuner (Laxå, Degerfors och Ljusnarsberg) jobbar mer än 30 procent inom tillverkning. Det kan jämföras med riket i stort där industrin utgör cirka 13 procent av sysselsättningen. Av de omkring 20 000 förvärvsarbetande i industrin är andelen

med eftergymnasial utbildning lägre än i riket. Det är endast i Karlskoga (31,8) som andelen med eftergymnasial utbildning är högre än riksgenomsnittet (30,5). Annars är ökningen av eftergymnasial utbildad personal markant inom industrin. Sedan 1990 är gruppen med eftergymnasial utbildning den enda som vuxit inom industrin medan anställda med gymnasial och förgymnasial utbildning har minskat, även om de med gymnasial utbildning fortfarande utgör den klart största andelen. Utvecklingen skulle kunna förklaras av en ökad rationalisering, omstrukturering och en mer kunskapsintensiv industri och att efterfrågan på utbildning har ökat i samband med det.

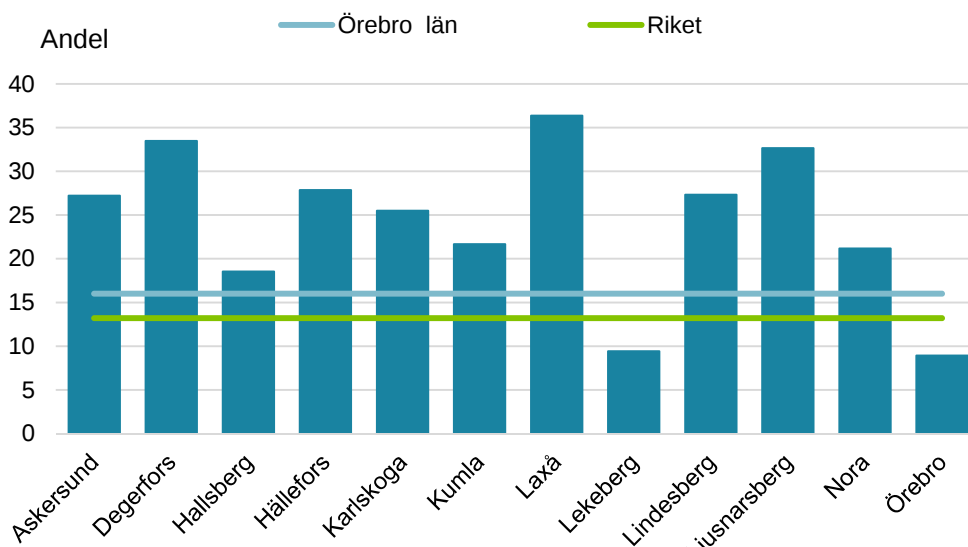
- Rekordhög förväntningar
- Ökad sysselsättning under 2018
- Problem att rekrytera

Sju delbranscher inom industrin sysselsätter mer än 1 000 personer och störst är övrig maskintillverkning och tillverkning av metallvaror med mer än 3 000 anställda. Nästan var fjärde sysselsatt i industrin är kvinna. Av de något större delbranscherna är det flest inom läkemedelstillverkning, livsmedelsframställning och textilvarutillverkning medan inom reparation och installation av maskiner och apparater är knappt tio procent kvinnor.

Industrin har sedan finanskrisen 2009 minskat både i riket och i Örebro län. Mellan 2008 och 2015 har nästan vart femte arbetstillfälle försvunnit i länet och i riket har branschen minskat med 100 000 förvärvsarbetande under samma tidsperiod. Ser man till förädlingsvärdet, vilket kan beskrivas som den sammanlagda värdeökningen⁸ i näringslivet, så har industrins andel i Örebro län minskat från 40 procent år 2010 till 33 procent år 2015. I riket har industrin andel gått från 31 procent till 26 procent under motsvarande period.

⁸ Förädlingsvärdet räknas som skillnaden mellan intäkterna av produktionsverksamhet och de kostnader som förorsakats av verksamheten

Andel förvärvsarbetande* inom industrin per kommun i Örebro län 2015

*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Källa: SCB (RAMS)

De största yrkesgrupperna inom industrin i Örebro län är maskinställare och maskinoperatörer, underhållsmekaniker och maskinreparatörer samt lager- och terminalpersonal men även ingenjörer och företagssäljare är vanligt förekommande.

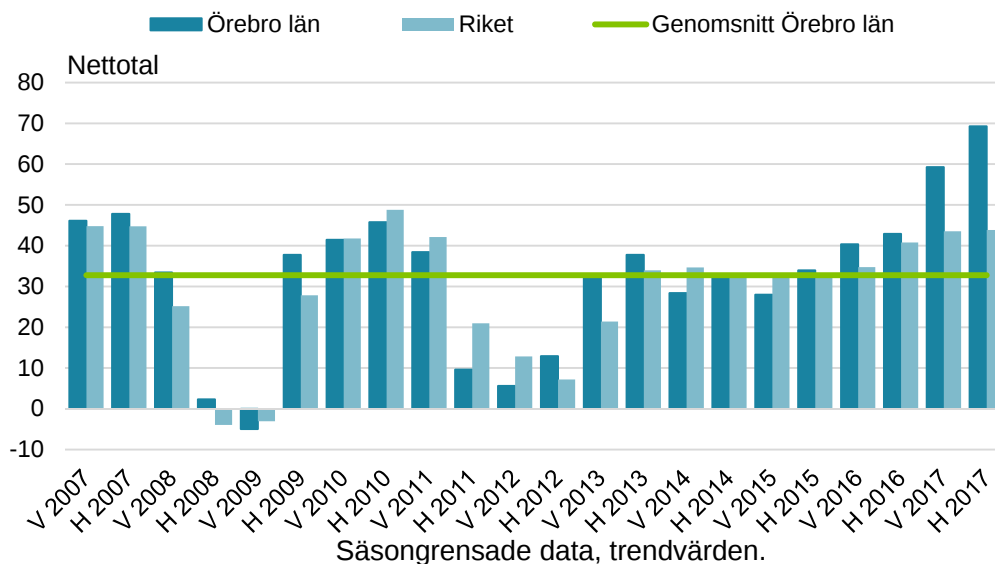
Goda framtidsutsikter inom industrin

Industrin i Örebro län är inne i det starkaste läget på länge. Förväntningsläget inför det kommande halvåret är det högsta uppmätta under perioden 2007 till hösten 2017 i Arbetsförmedlingens undersökning och betydligt högre än i riket. Den förbättrade världsekonomin och ökad efterfrågan på Sveriges varuexport ökar produktionen i år och den förväntas hålla i sig även under 2018. I den senaste statistiken över industrins orderingång var ökningen i september i år jämfört med motsvarande månad förgående år 11,2 procent⁹, vilket visar på fortsatt stark efterfrågan på svensk varuproduktion.

En tredjedel av industriföretagen i Örebro län kan inte öka sin produktion med mer än fem procent utan att rekrytera mer personal samtidigt som bristen på arbetskraft har ökat jämfört med vårens undersökning. Nästan hälften av länets industriföretag har upplevt brist vid rekryteringar under det senaste halvåret. De yrkeskategorier som är svårast att hitta är ingenjörer, maskinoperatörer, tunnplåtsslagare och svetsare. Därtill är det svårt att hitta personal till stödtjänster inom industrin så som IT-personal och eftergymnasialt utbildade ekonomer.

⁹ SCB, Industrins orderingång och omsättning, september 2017.

Förväntningsläget inom industrin för kommande sex månader i Örebro län

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

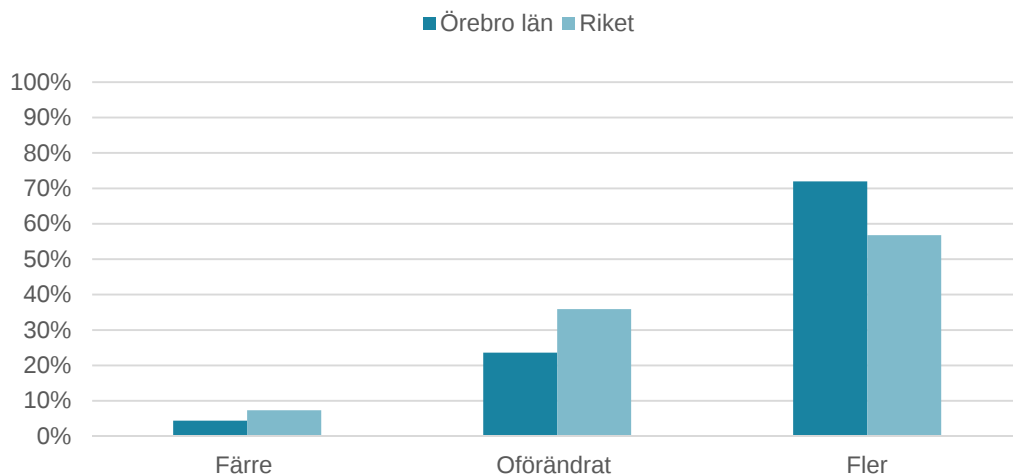
Det goda läget inom industrin och arbetsgivarnas behov av att anställa, hälften av företagen i Arbetsförmedlingens undersökning uppger att det planerar att öka personalstyrkan under det kommande året, leder till en sysselsättningsökning i Arbetsförmedlingens prognos fram till 2018. Sysselsättningsuppgången antas inte bli riktigt lika stor som förväntningarna då det ständigt sker effektiviseringar och utveckling inom industrin samt att branschen har svårt att hitta lämpliga kompetenser till de ökade kraven.

Svårigheten att hitta lämplig personal kommer fortsätta att finnas framöver i industrin och är förknippad med problemen att det är för få som utbildar sig inom området. Särskilt stor är bristen på ingenjörer och kvalificerade industriarbetare med spetskompetens. I länets mindre orter kan problemet vara än större då man måste konkurrera med mer attraktiva större orter om den kompetens som finns.

Långsiktiga tendenser

Även på lite längre sikt råder fortsatt optimism bland industriföretagen i Örebro län enligt höstens undersökning. Nästan tre fjärdedelar av arbetsgivarna tror på en ökad sysselsättning inom de kommande fem åren, vilket är en bra biten över riksgenomsnittet på 57 procent. Endast 4,4 procent tror på en minskning vilket är en lägre andel än i riket.

Arbetsgivarnas bedömning om personalutveckling på fem års sikt

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning

Av de pensionsavgångar som uppstår i industrin inom de närmaste fem år kommer över 90 procent att behöva ersättningsrekryteras. En majoritet av dessa kan ersättas med likande kunskaper som finns hos befintlig personal. Högre kompetenser än nuvarande personal tros krävs på var tionde tillsättning.

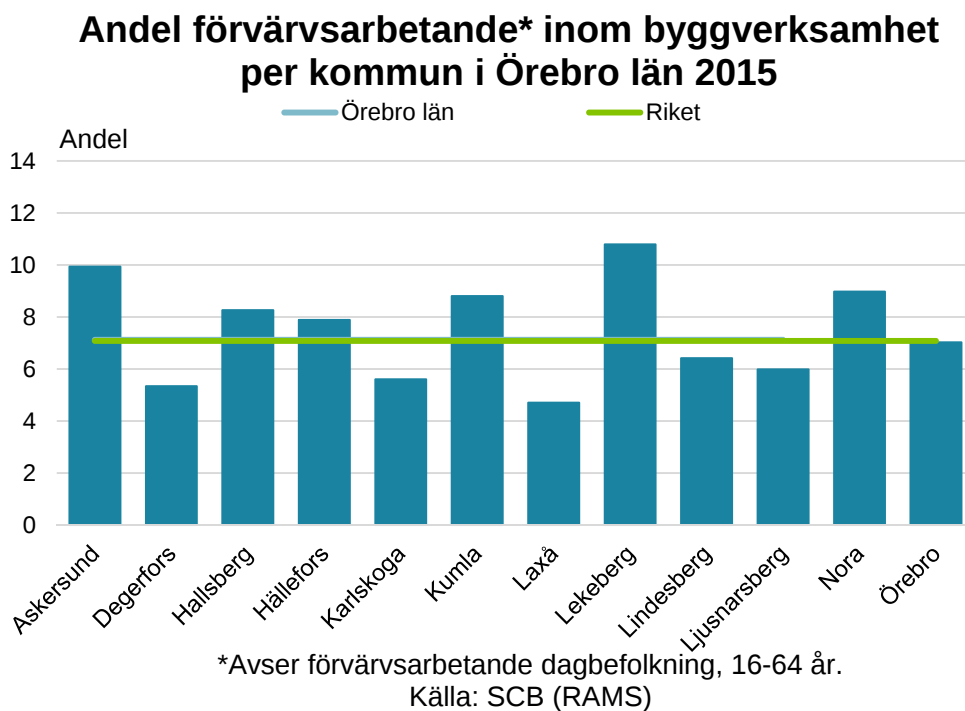
Byggverksamhet

Under de senaste åren har bostadsbyggandet legat på höga nivåer både i riket och i Örebro län. Under 2016 var Örebro kommun en av de kommuner i Sverige där flest nyproduktioner påbörjades i förhållande till invånarantalet. I Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2017 uppger dock Örebro kommun att de nu har en balans på bostadsmarknaden. I länets övriga kommuner är det utöver Örebro kommun också Lekeberg och Ljusnarsberg som anger att det är balans medan de övriga nio kommunerna anger att det råder underskott på bostadsmarknaden. Utöver byggandet av bostäder pågår också byggande av anläggningar och infrastruktur i länet.

- Stor brist på arbetskraft
- Högt kapacitetsutnyttjande

Det ökade byggandet avspeglas också i sysselsättningen som fram till 2016 ökat kraftigt efter att ha minskat i spåren av finanskrisen. Antalet förvärvsarbetande i byggindustrin utgjorde drygt sju procent eller nästan 10 000 av sysselsättningen i länet för personer mellan 16 och 64 år. Byggindustrin är den mest mansdominerade branschen både i Örebro län och riket. Av samtliga förvärvsarbetande är 92 procent män i Örebro län och 91 procent i riket. Det kan jämföras med hela arbetsmarknaden i Sverige där andelen kvinnor är 49 procent

och andelen män är 51 procent i åldern 16-64 år. Fördelning i byggbranschen har inte ändrats under en längre tid och det verkar inte heller bli någon förändring på sikt.

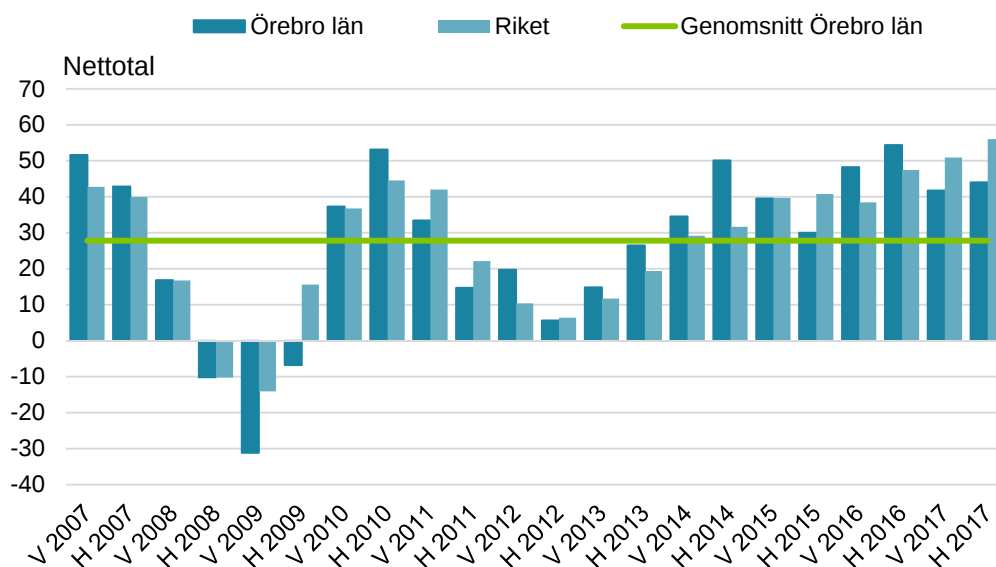

Var fjärde anställd person i byggindustrin i Örebro län finns i gruppen snickare, murare och anläggningsarbetare. Gruppen följs av takmontörer, golvläggare och VVS-montörer och installations- och industrielektriker.

Fortsatt aktivitet i byggverksamheten

Balansläget eller möjligen ett visst överskott på bostäder i framför allt Örebro kommun kan ha lett till att förväntningarna från vårens undersökning inte infriades utan utfallet blev något lägre. Förväntningarna för det kommande halvåret är något högre än i våras men lägre än förväntningarna i riket. Det kan jämföras med både våren och hösten 2016 då Örebro län låg klart över riksgenomsnittet.

Förväntningsläget inom byggverksamhet för kommande sex månader i Örebro län

Säsongrensade data, trendvärden.

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Det inte bara bostadsbyggandet som bidrar till byggbranschen utan även renoveringar och investeringar i anläggningar och i offentliga och kommersiella lokaler. Sveriges byggindustrier skriver i sin senaste konjunkturrapport¹⁰ att högkonjunkturen inom bygg kommer fortsätta under hela 2017 och 2018. Först till följd av bostadsinvesteringar men för att under 2018 bero mer på ökade anläggningsinvesteringar. I Konjunkturinstitutets senaste barometer visar bygg- och anläggningsverksamheten på ett fortsatt starkt läge.

I Örebro län är byggföretagen fortsatt positiva och hälften anger att de kommer öka sin personal inom det närmaste året. Det är dock betydligt färre jämfört med vad som angavs under våren och förra hösten. Däremot har kapacitetsutnyttjandet ökat, nästan tre fjärdedelar anger att de måste rekrytera för att kunna öka produktionen med upp till fem procent. I vårens undersökning var den siffran drygt 50 procent. Det kan hänga samman med den brist på personal som rått under en längre tid inom byggbranschen. Bygg är fortfarande den branschen i länet med störst brist och mer än hälften av arbetsgivarna har upplevt brist under det senaste halvåret. Det borde innebära att personalen utnyttjas till fullo och att det blir svårt att öka verksamheten och påbörja ytterligare projekt. Så gott som samtliga yrkeskategorier är svårt att rekrytera och läget verkar har förvärrats sedan vårens undersökning.

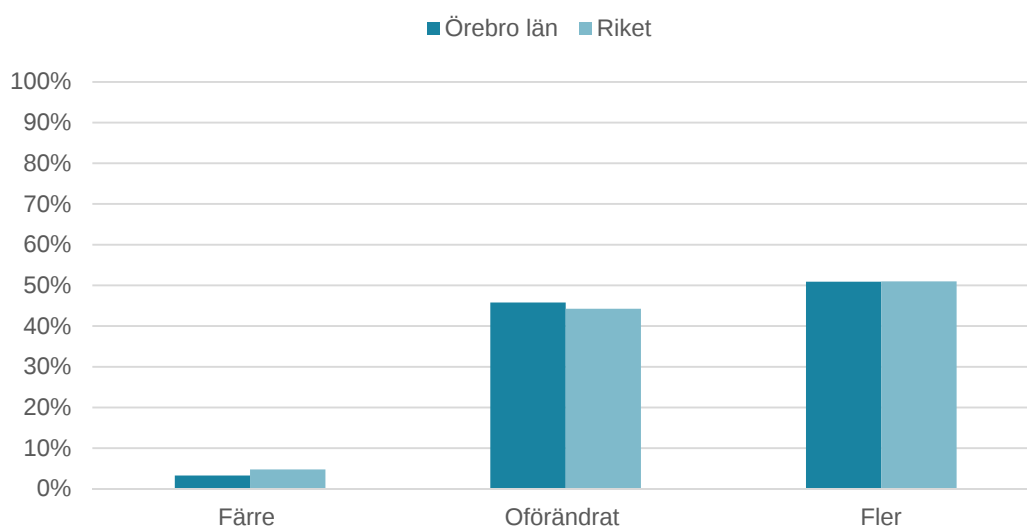
Arbetsförmedlingens bedömning är att sysselsättningen inom länets byggsektor ökar något i länet fram till 2018, men i en mer dämpad takt än tidigare. Främst beroende på de resursproblem som nämnts ovan men också på grund av minskat bostadsbyggande främst i Örebro kommun.

¹⁰ Konjunkturrapporten från Sveriges byggindustrier, Byggkonjunkturen nr 2 2017

Långsiktiga tendenser

Byggverksamheten i Sverige och i länet har gått för fullt under flera år och behoven verkar fortsätta enligt arbetsgivarnas bedömning i Arbetsförmedlingens undersökning. På fem års sikt tror hälften av byggföretagen i Örebro län på fler anställda jämfört med dagsläget. Bedömningarna i länet ligger i nivå med bedömningarna på riket.

Arbetsgivarnas bedömning om personalutveckling på fem års sikt

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning

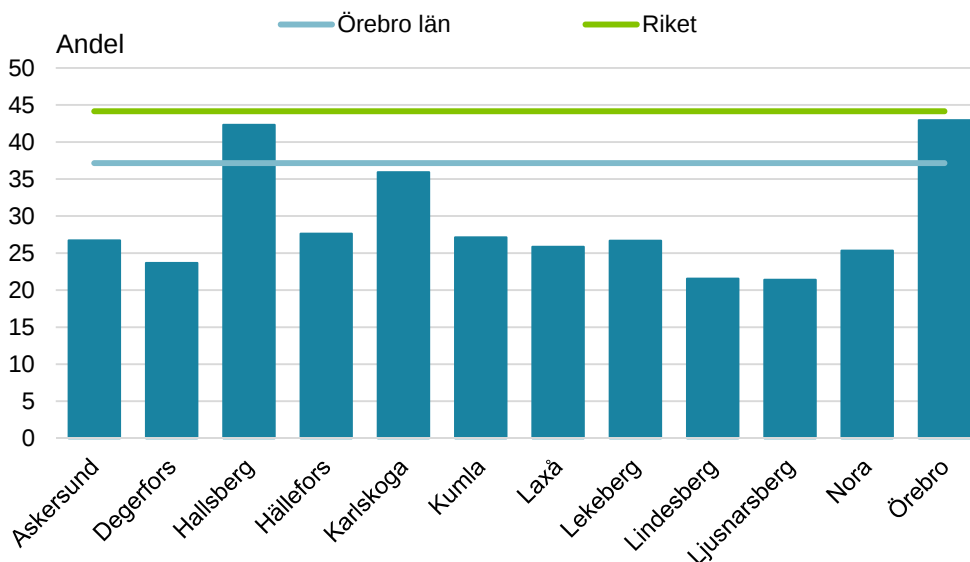
Det höga trycket inom bygg och svårigheterna att hitta personal gör att arbetsgivarna bedömer att samtliga pensionsavgångar i branschen behöver ersättas. De flesta kan ersättas med nuvarande kompetenser. Endast fem procent behöver ersättas med en högre kompetens än nuvarande personal. Nuvarande personal i byggbranschen har alltså de kompetenser som branschen behöver men de höga bristtalen tyder på att det är få som utbildar sig på området just nu.

Privata tjänster

Privata tjänster är ett samlingsbegrepp för flera olika branscher inom tjänsektorn. Branscherna skiljer sig en hel del åt och påverkas olika av konjunkturer och jobbmöjligheter. Privata tjänster omfattar finansiell verksamhet, företagstjänster, handel, hotell och restaurang, information och kommunikation, personliga och kulturella tjänster samt transport. Efter finanskrisen och det sedan förbättrade arbetsmarknadsläget har branschen vuxit med 1 800 personer under 10-talet och år 2015 förvärvsarbetar 47 300 personer mellan 16 och 64 år i privata tjänster i Örebro län. Det är 37 procent av samtliga förvärvsarbetande i länet. Andelen förvärvsarbetande inom de privata tjänstenärningarna är lägre än genomsnittet för riket (44 procent) i länets samtliga kommuner. I riket är det framför allt Stockholms län som drar upp siffran med 58 procent inom dessa branscher.

- Utbredd verksamhet inom privata tjänster
- Hotell och restaurang mest optimistiska
- Ökade problem att hitta personal till transportbranschen

Andel förvärvsarbetande* inom privata tjänster per kommun i Örebro län 2015

*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Källa: SCB (RAMS)

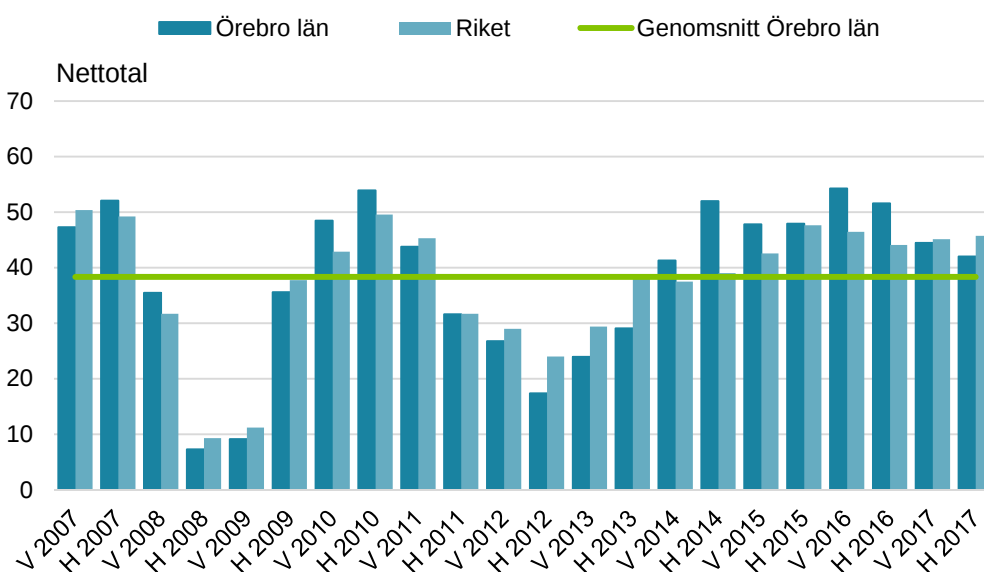
Inom länet är privata tjänster störst i Örebro kommun med 43 procent, följt av Hallsberg på 42 procent och Karlskoga med 36 procent. I länets mer industritunga kommuner som Ljusnarsberg och Lindesberg är cirka en av fem sysselsatt inom privata tjänster.

Könsfördelningen i tjänstenäringen är förhållandevis jämn, 42 procent kvinnor och 58 procent män. Det som bidrar till att männen är fler är transport och information samt kommunikation där cirka tre av fyra förvärvsarbetande är män. Jämnast är könsfördelningen inom finansiell verksamhet, 52 procent kvinnor och 48 procent män.

Förväntningarna inom de privata tjänsterna för de kommande sex månaderna är något över det normala men trenden har varit avtagande sedan toppen under våren 2016. Högst är förväntningarna inom hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster samt information och kommunikation medan de är något lägre inom handel och finansiell verksamhet och företagstjänster.

Privata tjänster omfattar en rad olika näringsgrenar vilket märks på de vanligaste yrkesgrupperna i branschen. Den största gruppen är butikspersonal varav 90 procent återfinns inom handel, även den näst största gruppen lagerpersonal och transportledare finns till största del inom handel. Inom transport det vanligt med lastbils- och bussförare, inom hotell och restaurang är det snabbmatspersonal, köks- och restaurangbiträde och inom företagstjänster är städare och hemservicepersonal mest förekommande.

Förväntningsläget inom privata tjänster för kommande sex månader i Örebro län

Säsongrensade data, trendvärden.

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Det fortsatta ändå höga förväntningsläget i länet samt en stark konjunktur där tjänstehandels nettoexport fortsätter att vara positiv¹¹ förväntas påverka sysselsättningen positivt under prognosperioden. Hushållens förtroende för ekonomin ökade också i den senaste

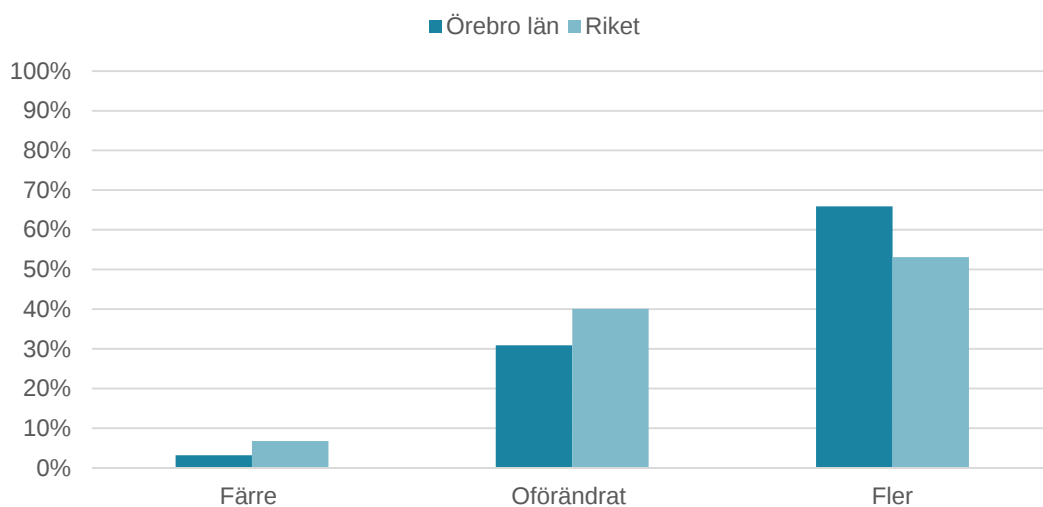
¹¹ SCB, Utrikeshandel med tjänster

mätningen från Konjunkturinstitutet vilket skulle kunna påverka konsumtionen uppåt. Privata tjänster där handel, hotell och restaurang och personliga tjänster ingår är en bransch som påverkas mycket av hushållens konsumtionsvilja. Sen är det vissa delar inom de privata tjänsterna där man eventuellt skulle kunna se viss inbromsning och det gäller främst företagstjänster, fastighetsverksamhet, finans- och försäkringsverksamhet.

Långsiktiga tendenser

Framtidstron är stor inom privata tjänster, nästan två tredjedelar av arbetsgivarna tror på en fortsatt sysselsättningsökning inom de kommande fem åren i Arbetsförmedlingens undersökning. Mest optimistisk är man inom hotell och restaurang och information och kommunaktion. Bedömningarna på fem år är mer positiva än för det närmaste året, då ungefär hälften bedömer en ökning. Störst skillnad på kort och lång sikt är det inom information och kommunikation där man tror på än större ökningar de kommande åren. Totalt inom privata tjänster ligger Örebro län över riksgenomsnittet på 53 procent som tror på sysselsättningsökning inom fem år.

Arbetsgivarnas bedömning om personalutveckling på fem års sikt

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning

I höstens undersökning bedömer 90 procent av arbetsgivarna inom privata tjänster att pensionsavgångarna de närmaste fem måste ersättas med ny personal. De flesta av ersättningarna kan tillsättas med befintliga kompetenser och endast ett fåtal platser behöver en högre kompetens än idag. Undantaget är transport där man anser att var femte ersättning behöver vara med någon med högre kompetens än den som har tjänsten idag.

Handel

Handeln är den största branschen med nästan en tredjedel av de privata tjänsterna eller cirka 15 000 förvärvsarbetande. Handel är med undantag av finans- och försäkringsverksamhet den enda delen inom privata tjänster som har minskat sedan 2008.

Handeln kan ses som en instegsbransch då den sysselsätter många unga, en tredjedel av de som jobbar är under 30 år. Upp till 30 år också könsfördelningen i branschen helt jämn för att sedan ha en övervikt av män.

Förväntningarna inom handeln är fortfarande positiva men har haft en nedåtgående trend. Utfallet under hösten är något lägre än förväntat. Även kapacitetsutnyttjandet har minskat. I höstens undersökning uppgav ungefär hälften att de skulle behöva rekrytera för att kunna öka produktionen med upp till tio procent medan i vårens undersökning var det kring 70 procent.

Det råder också osäkerhet om utvecklingen inom handeln med ökad e-handel och internationell konkurrens. I årets julhandel förväntas var tredje julklapp på vara köpt på nätet enligt Postnords e-barometer. Därtill är konkurrensen från köpcentrum ett orosmoment för centrumhandeln i både större och mindre städer.

Företagstjänster, fastighetsverksamhet, finans- och försäkringsverksamhet

Företagstjänster, fastighetsverksamhet, finans- och försäkringsverksamhet är tillsammans nästan lika stor som handeln i Örebro län med cirka 14 500 förvärvsarbetande. Inom gruppen är det framför allt bemanningsföretag, konsultverksamhet, lokalvård och kontorstjänster som är de stora verksamheterna i länet.

Förväntningarna i branschen är fortfarande positiva men lägre än tidigare. Bristen på personal har också avtagit sedan vårens undersökning och man kan se ett mindre kapacitetsutnyttjande. Det verkar vara en viss inbromsning snarare än en minskning. Förväntningarna har tidigare varit väldigt höga och inbromsningen skulle kunna bero på att de mer kunskapskrävande delarna som konsultverksamheten har haft problem att hitta rätt kompetenser. Balansläget eller kanske till och med ett visst överskott på bostadsmarknaden i Örebro kan också påverka förväntningarna inom fastighetsverksamheten.

Personliga och kulturella tjänster, hotell och restaurang

Personliga och kulturella tjänster, hotell och restaurang har nästan 9 000 förvärvsarbetande. Båda andelen utrikes födda och andelen unga är stor inom framför allt hotell- och restaurang. Drygt var tredje förvärvsarbetande har ett annat födelseland än Sverige och medelåldern är 34 år. Den låga medelåldern och andelen utrikes födda visar på att instegsjobben ofta finns i denna bransch tillsammans med handel. Sedan 2008 är det också den del av privata tjänster som har ökat mest och då särskilt hotell- och restaurangdelen. Örebro har också marknadsfört sig som en mötesplats med bra kommunikationer och konferensanläggningar, vilket kan bidra till den ökade utvecklingen och framtidsstron.

Inom delbranschen har man höga förväntningar på framtiden och anställningsplanerna har ökat. Väldigt få företag tror på en minskning framöver. Nästan hälften har upplevt brist

när de har försökt att rekrytera och de svåraste yrken att hitta personal till är kockar, kallskänkor, hovmästare och servitörer.

Transport

Transport sysselsätter nästan 6 400 förvärvsarbetande i länet och är utifrån länets geografiska placering mellan Sveriges två största städer en viktig näring. Här finns även en av Sveriges största flygplatser för flygfrakt. Regionen har även en viktig järnvägsknutpunkt i Hallsberg. Sedan 2010 och nedgången under finanskrisen har branschen vuxit med åtta procent i länet.

Inom transportbranschen tror mer än hälften på en ökad efterfrågan inom de kommande sex månaderna. Däremot är det problem att rekrytera, transport är den bransch där svårigheten att hitta personal har ökat mest sedan vårens undersökning. Branschen uppger att man får tacka nej till order men också att man upplevt fler arbetsolyckor, det senare skulle kunna var ett tecken på en större andel oerfaren personal.

De yrkesområden som är svårast att hitta personal till i länet är lastbils- och bussförare men det råder även brist på tågvärdar, ombordansvariga och lokförare.

Information och kommunikation

Information och kommunikation är minst inom de privata tjänsterna med omkring 3 000 förvärvsarbetande. De största verksamheterna inom information och kommunikation i länet är datakonsulter och programvaruproducenter. Inom Information- och kommunikation är utbildningsnivån hög och mer än 50 procent har en eftergymnasial utbildning. Det kan jämföras med drygt en fjärdedel inom de privata tjänsterna totalt.

Inom Information och kommunikation tror en majoritet på ökad efterfrågan. Däremot kan det bli problem att möta den efterfrågan om inte nyrekrytering sker. Mer än två tredjedelar uppger att de måste nyrekrytera för att kunna öka sin produktion med upp till tio procent. Den personal som är svårast att rekrytera och där det råder mest brist är systemanalytiker, IT-arkitekter och mjukvaru- och systemutvecklare. Detta är yrkesgrupper som efterfrågas i en rad olika verksamheter såväl inom privat som offentlig sektor och därför kan konkurrens vara än hårdare.

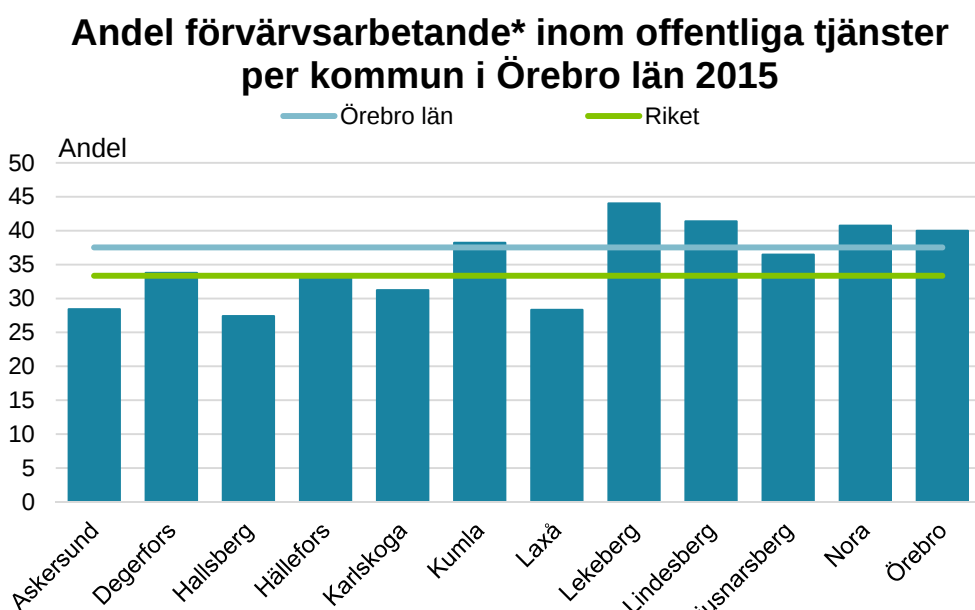
Offentliga tjänster

De offentliga tjänsterna sysselsätter drygt en tredjedel av samtliga förvärvsarbetande i åldern 16-64 år. I offentliga tjänster ingår vård och omsorg med 25 000 förvärvsarbetande, utbildning med 14 100 och offentlig förvaltning med 8 700. Inom gruppen finns flertalet av länets största arbetsgivare som landstinget, ett flertal kommuner samt myndigheter som Örebro universitet och Kriminalvården. Offentliga tjänster är stor i samtliga av länets kommuner. I åtta av tolv kommuner är andelen större

- Flera år med rekryteringsproblem
- Större befolkning efterfrågar mer offentlig service
- Ökad sysselsättning fram till 2018

än andelen i riket och störst är den i Lekeberg med 44 procent. Minst andel återfinns i Hallsberg med 27 procent.

Sedan 2010 har sysselsättningen ökat med nästan tio procent i de offentliga tjänsterna och det är framför allt offentlig förvaltning och vård och omsorg som har stått för ökningen. Offentliga tjänster är till stor del beroende av befolkningsstrukturen, och de olika åldersgruppernas efterfrågan på utbildning och vård och omsorg.

*Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Källa: SCB (RAMS)

I Örebro län har befolkningen vuxit med mer än 20 000 personer under 2000-talet och hälften av länets kommuner har haft en positiv befolkningsutveckling. Mest har befolkningen ökat i Örebro och Kumla och den har minskat mest i Laxå. Den äldre befolkningen utgör en allt större andel av befolkningen, under 2000-talet har antalet invånare som är 65 år och äldre ökat med 24 procent. Den största bidragande faktorn till befolkningsökningen är utrikes födda. År 2000 hade var tionde person i länet ett annat födelseland än Sverige, år 2016 var det nästan var sjätte person.

Den största yrkesgruppen inom offentlig verksamhet är undersköterskor, som också är den största yrkesgruppen totalt i Örebro län oavsett bransch¹². De följs av grundskollärare, fritidspedagoger och förskollärare samt skötare, vårdare och personliga assistenter. Inom offentliga tjänster är tre av fyra förvärvsarbetande kvinnor och inom vård och omsorg dominerar kvinnorna med 82 procent av sysselsättningen.

¹² SCB:s Yrkesregister, SSYK2012, 3-siffer nivå.

Offentliga tjänstesektorn kämpar med arbetskraftsbristen

Konjunkturrella svängningar har inte samma direkta påverkan på den offentliga tjänstesektorn som på andra branscher, exempelvis industrin. Offentlig sektor påverkas mer indirekt genom skatteintäkterna som beror på hur många som är sysselsatta och betalar skatt. Ökad befolkning och sysselsättning bidrar till att efterfrågan och möjligheten för offentlig service att växa. Enligt Arbetsförmedlingens intervjuundersökning har nästan fyra av tio arbetsgivare inom offentlig tjänstesektor sett en ökad tjänsteproduktion det senaste halvåret. Nivåerna är ungefär de samma för det kommande halvåret som för tiden upp till ett år. Anställningsplanerna är fortsatt höga och mer än hälften tror på ökad personalstyrka inom det kommande året.

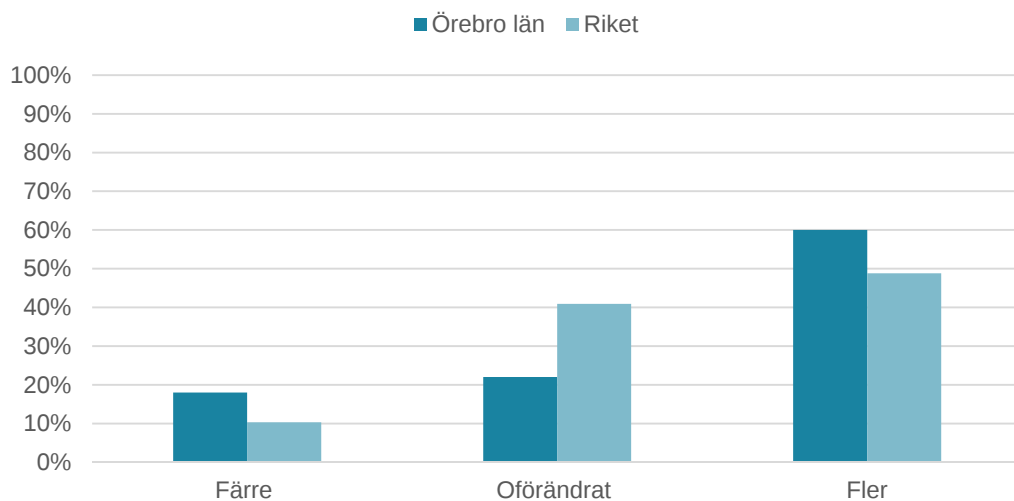
Antalet förvärvsarbetande inom offentlig tjänstesektor fortsätter öka i år och under nästa år. Den större befolkningen ställer på krav på offentlig service och behoven av utbildning och vård fortsätter öka. Ett hinder för sysselsättningsökningen är svårigheten att hitta personal med rätt kompetens. Rekryteringsproblemen har varit höga under en längre tid i offentlig verksamhet och arbetsgivarna har försökt att hitta olika lösningar till att minska dem. Exempel på detta är när man har rekryterat vårdbiträden eller elevassistenter när inte undersköterskor, sjuksköterskor eller lärare har räckt.

Som nämndes ovan är det inom vården brist på sjuksköterskor och det gäller både grund- och specialistutbildade såväl som undersköterskor. Det är brist på läkare och har varit så under en längre tid. Inom utbildning är det bland annat förskollärare, grundskollärare och gymnasielärare som det är svårt att få tag på. Behoven av dessa yrkesgrupper kommer bestå under en längre tid då skolan och omsorgen behöver byggas ut samtidigt som ett stort antal förväntas gå i pension under de kommande åren. Rekryteringsproblem skulle kunna bli än större i framtiden om vi inte kommer med nya lösningar och idéer på välfärdsområdet.

Långsiktiga tendenser

I höstens undersökning bedömer sex av tio offentliga arbetsgivare att personalen kommer växa på fem års sikt. Jämfört både med hösten 2015 och 2016 är det fler. Även andelen som tror på minskad personalstyrka är fler 2017 än tidigare. Däremot är det färre som tror att det inte blir någon förändring alls. Det är främst inom barnomsorgen som man tror på sysselsättningsökningar. Minst ökning tror man på inom den offentliga förvaltningen.

Arbetsgivarnas bedömning om personalutveckling på fem års sikt

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökning

Flertalet av pensionsavgångarna i offentlig verksamhet behöver ersättas och nästan var femte behöver ersättas med någon med högre kompetens. Det är betydligt högre än inom privat verksamhet. Återigen är det i barnsomsorgen som förändringen är mest påtaglig. Där ser man ett stort kompetensbehov. Det skulle kunna bero på den brist som varit på området under ett flertal år och att man har fått rekrytera in andra kompetenser än planerat. I framtiden ser man därför ett ökat behov att få in eftergymnasialt utbildad personal som förskollärare och fritidspedagoger.

Befolkning och arbetskraft

I början på 2017 blev Sveriges befolkning tio miljoner. Ökningen från nio till tio miljoner gick på 13 år, medan ökningen från åtta till nio miljoner tog 35 år. Befolkningsökningen under de senaste åren märks i så gott som hela landet. Under 2016 ökade befolkningen i samtliga kommuner i Örebro län. För personer i en arbetsför ålder mellan 16 och 64 år ökade länets befolkning med 2 100 personer. Laxå och Hällefors var de enda kommunerna med marginella minskningar. Vid det senaste årsskiftet bodde nästan 295 000 personer i Örebro län varav 60 procent eller 178 500 var i arbetsför ålder.

Under de tre senaste åren har befolkningstillväxten tagit ordentlig fart och ökat med drygt 1 000 personer i genomsnitt i åldern 16-64 år. Det är framför allt männen som har ökat, under 2014 och 2015 stod de för nästan två tredjedelar av ökningen, medan andelen minskade något under rekordinvandringsåret 2016 till drygt 60 procent. Under första halvåret 2017 ökade befolkningen i Örebro län med 378 personer i åldern 16 till 64 år, vilket tyder på en minskning i befolkningstillväxten.

Hälften av Sveriges befolkning är sysselsatt och ytterligare 340 000 står till arbetsmarknadens förfogande som arbetssökande¹³. Det är dessa två grupper som utgör arbetskraften. I Örebro län bestod arbetskraften av drygt 139 000 personer i åldern 16 till 64 år i oktober 2017¹⁴. Av de ytterligare cirka 40 000 i åldersgruppen 16-64 år som inte står till arbetsmarknadens förfogande är det vanligast att man studerar. Andra orsaker till att man inte ingår i arbetskraften kan vara pension, föräldraledighet eller sjukdom.

Andelen förvärvsarbetande varierar med åldern

Ett annat mått på arbetsdeltagande är förvärvsfrekvensen, andelen personer som är förvärvsarbetande av befolkningen i en viss åldersgrupp. Under 2016 hade Sverige EU:s största andel sysselsatta i åldern 20 till 64 år, 81,2 procent¹⁵. Det är tio procentenheter över EU-genomsnittet och 2,6 procentenheter högre än Tyskland som ligger på andra plats. Lägst sysselsättningsgrad hade Grekland med 56,2 procent.

I Örebro län låg andelen förvärvsarbetande i åldern 20-64 år på 77,3 procent totalt, 76,0 för kvinnorna och 78,6 för männen¹⁶. Sedan högkonjunkturen i slutet på 1980-talet har andelen förvärvsarbetande minskat, då andelen var 84,6 procent. En förklaring till det är att inträdet på arbetsmarknaden sker senare, vilket till stor del beror på att andelen som studerar på en eftergymnasial nivå har ökat. År 1990 hade 23 procent av befolkningen i åldern 25 till 64 år en eftergymnasial utbildning och till år 2016 hade det ökat till 42 procent¹⁷.

En annan förklaring till förändringen över tid är att inflödet av personer från andra länder har ökat. Dessa kommer ofta i vuxen ålder och det tar en viss tid innan de träder in på arbetsmarknaden och blir etablerade. Det kan krävas att de lär sig det svenska språket och

¹³ SCB, Arbetskraftsundersökningen (AKU)

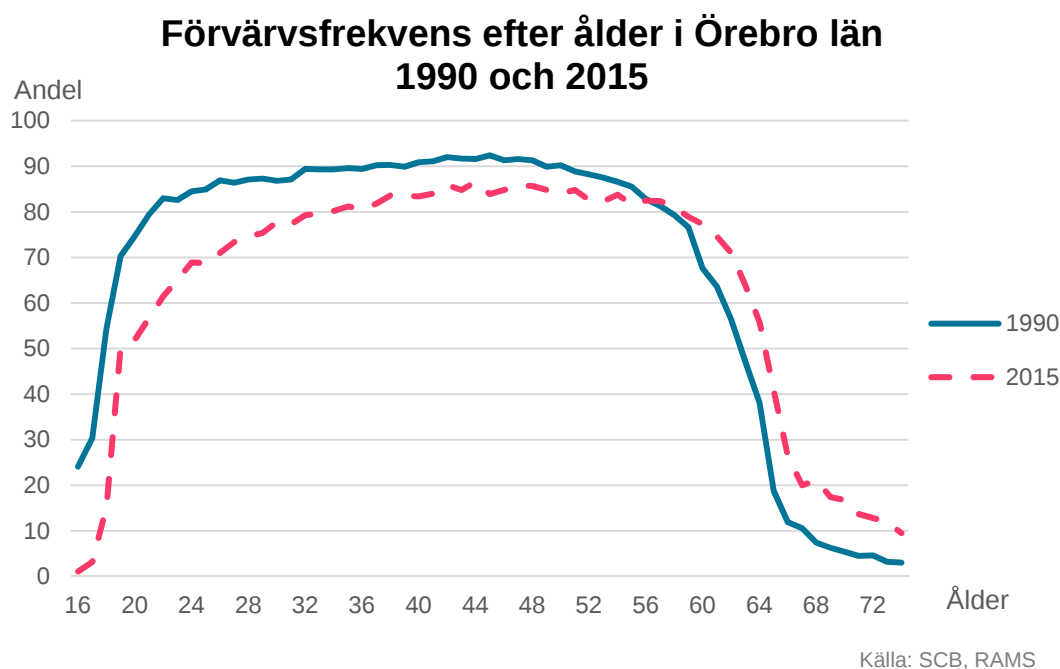
¹⁴ Arbetsförmedlingens registerbaserade arbetskraftmätt

¹⁵ Eurostat, Employment and unemployment (LFS), data, main tables

¹⁶ SCB, RAMS 2015

¹⁷ SCB, Befolkningens utbildning

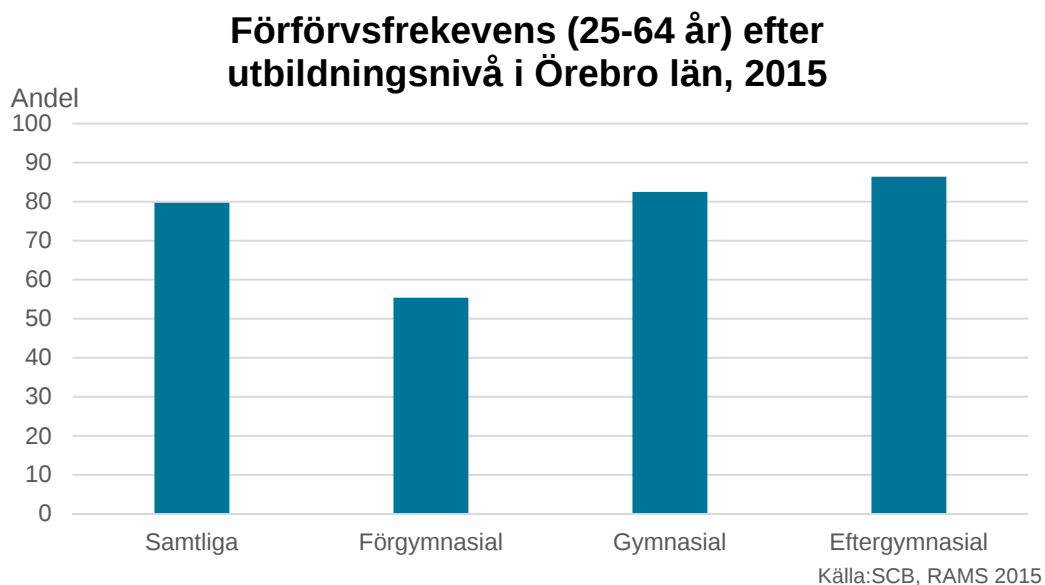
eller skaffar sig en utbildning som är gångbar på den svenska arbetsmarknaden. Det kan också ta tid innan man hittar en bostad och känner sig hemmahörande.

I Örebro län tar det upp till 29 års ålder innan 75 procent av en åldersgrupp är förvärvsarbetande. År 1990 var en tredjedel i arbete redan kring 20 årsåldern. Emellertid är det fler som jobbar i högre åldrar nu än 25 år tidigare. Gränsen går vid 57 års ålder och vid 60 år och uppåt blir skillnaderna över tio procentenheter. Högst är deltagande kring 45 år då cirka 85 procent är förvärvsarbetande. År 1990 var nivåerna upp åt 90 procent i dessa åldersgrupper.

Att andelen förvärvsarbetande skiljer sig mellan olika åldrar är kanske inte konstigt då man studerar, är föräldraledig och går i pension i olika delar av livet. Det finns även skillnader mellan grupper på arbetsmarknaden och en sådan skillnad är utbildningsnivån. Tittar man på åldern 25 till 65 år¹⁸ skiljer det inte så mycket åt mellan grupperna med gymnasial och eftergymnasial utbildning. Båda åldersgrupperna har över 80 procent som är förvärvsarbetande. Däremot är det bara drygt hälften av de med en kortare utbildning som är förvärvsarbetande. I gruppen med kortast utbildning är andelen utrikes födda något högre men inte avsevärt. Så oavsett inrikes- eller utrikes född är det fler som förvärvsarbetar med högre utbildning.

¹⁸ 25 år används som den nedre åldern så att man ska haft möjlighet att avsluta en eftergymnasial utbildning.

Utbildning är en viktig förutsättning för att få ett arbete i Sverige och det har ändrat sig allt mer över tid. År 1990 hade ungefär en tredjedel av de förvärvsarbetade i Örebro län en förgymnasial utbildning, 25 år senare har den andelen gått ner till ungefär var tionde. Den grupp av förvärvsarbetande som har ökat är de med eftergymnasial utbildning som gått från 20 procent till 36 procent under samma tidsperiod.

Örebro centrum i länets lokala arbetsmarknad

Alla kommuner i Örebro län tillhör Örebros lokala arbetsmarknad med undantag för Ljusnarsbergs kommun som ingår i Ludvikas lokala arbetsmarknad. Det innebär att pendlingen till Örebros arbetsmarknad är av betydande roll för länets kommuner. Nästan hälften av de som bor i Lekeberg och förvärvsarbetar gör det i Örebro kommun, från Kumla är det mer än en tredjedel medan i Karlskoga och Hällefors rör det sig under tio procent.

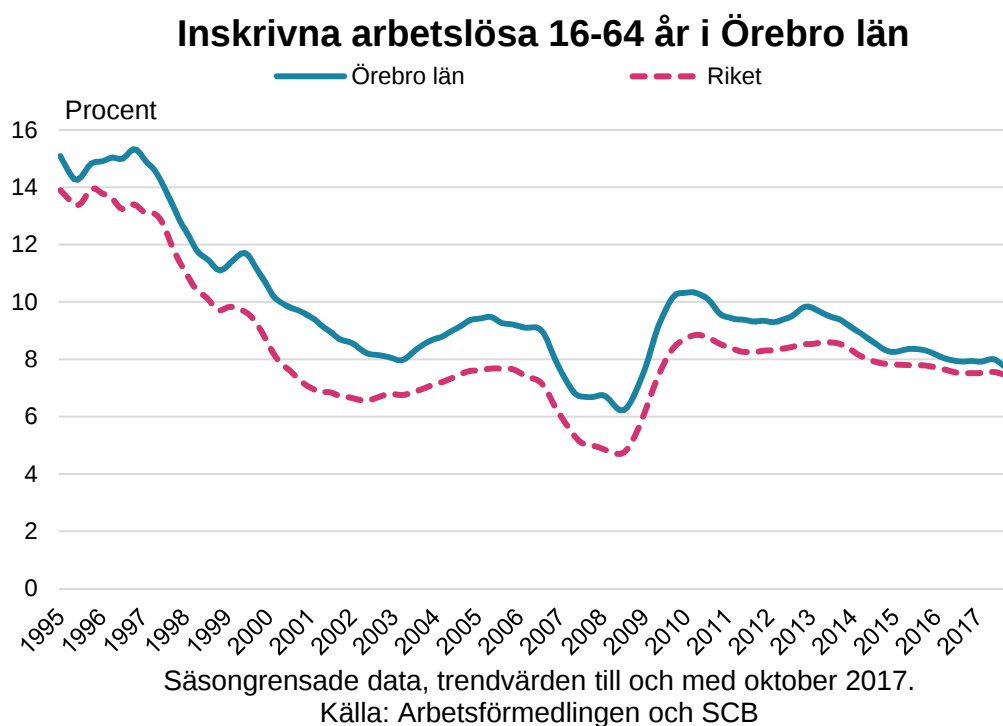
Örebro är också den klart största arbetsmarknaden med mer än hälften av arbetstillfällena i åldern 16 till 64 år. Karlskoga har näst mest arbetstillfällen med drygt tio procent. Länets minsta arbetsmarknad finns i Lekeberg med knappt 2 000 förvärvsarbetande eller 1,5 procent av länets totala sysselsättning. Det visar på Örebros betydelse för hela länet men också Örebros behov av att personer är villiga att pendla för att fylla personalbehovet i Örebro kommun.

Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

Arbetslöshetens utveckling

Inte sedan innan finanskrisen har Örebro län haft så låg arbetslöshet som under hösten 2017. Orsaken är givetvis efterfrågan på arbetskraft till följd av den goda konjunkturen både i länet och i riket. I Konjunkturbarometern för november¹⁹ var hushållens bedömning för risken att bli arbetslös den lägsta uppmätta på 16 år.

Än tydligare är den minskade arbetslösheten bland länets ungdomar, i åldern 18 till 24 år. Så sent som hösten 2013 låg andelen arbetslösa som andel av arbetskraften runt 20 procent, för att nu vara nere i cirka tio procent. I antal personer innebär det en minskning med nästan 2 000 personer på fyra år. Antalet inskrivna i åldern 18 till 24 år var i oktober i år 1 780.

Under hösten har arbetslösheten i Örebro län minskat jämfört med vår- och sommarmånaderna då den ökade. I oktober 2017 jämfört med motsvarande månad 2016 var minskningen 2,9 procent. Minskningar sker så gott som i alla grupper med vissa undantag. Exempel på detta är uppdelning mellan kön och in- och utrikes födda. I oktober var minskningen störst bland de inrikes födda männen vars arbetslöshet minskade med 12,4 procent. För gruppen inrikes födda kvinnor minskade antalet arbetslösa med 6,8 procent och för

¹⁹ Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer

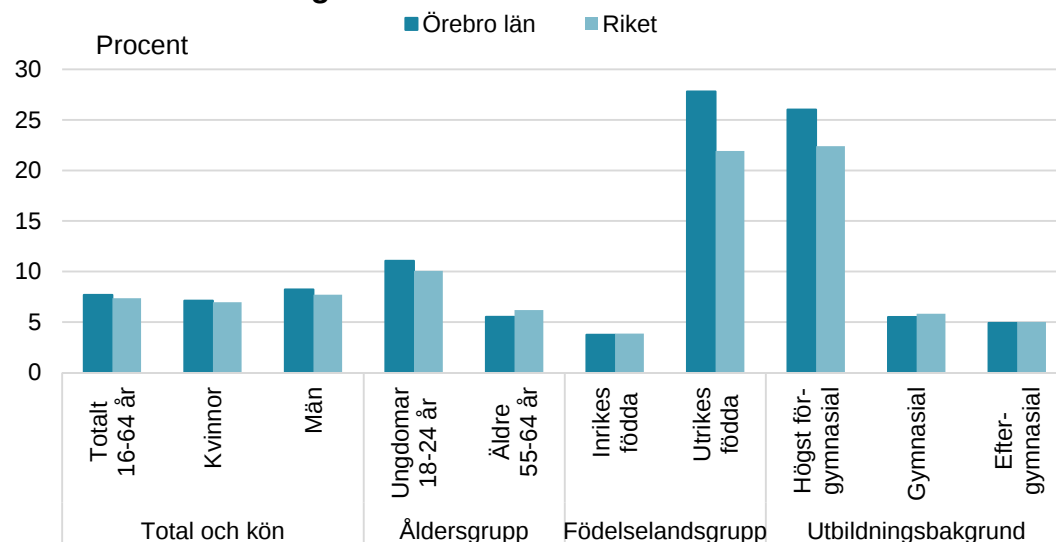
utrikes födda män med 1,5 procent, medan gruppen utrikes födda kvinnor ökade med 8,5 procent.

Arbetslöshetens sammansättning

Arbetslöshetens omfattning varierar mellan olika grupper i arbetskraften. Både i länet och i riket är det framför allt två grupper av sökande som ligger betydligt högre än de övriga och det är utrikes födda och de med högst en förgymnasial utbildning. Båda dessa grupper ligger också högre i Örebro län jämfört med riket. Andelen arbetslösa av arbetskraften bland utrikes födda var nästan 28 procent och för de med högst förgymnasial utbildning var den 26 procent.

Att just dessa grupper ligger högt hänger delvis samman. Ungefär hälften av de inskrivna utrikes födda har en kortare utbildning och av samtliga inskrivna med högst en förgymnasial utbildning är tre fjärdedelar utrikes födda. En kort utbildning, speciellt bland utrikes födda, leder till en längre tid i etableringen eftersom det behövs fler och mer tidskrävande insatser för att dessa ska integreras på svenska arbetsmarknad.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelat på olika grupper i Örebro län genomsnitt av kv2 och kv3 2017

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

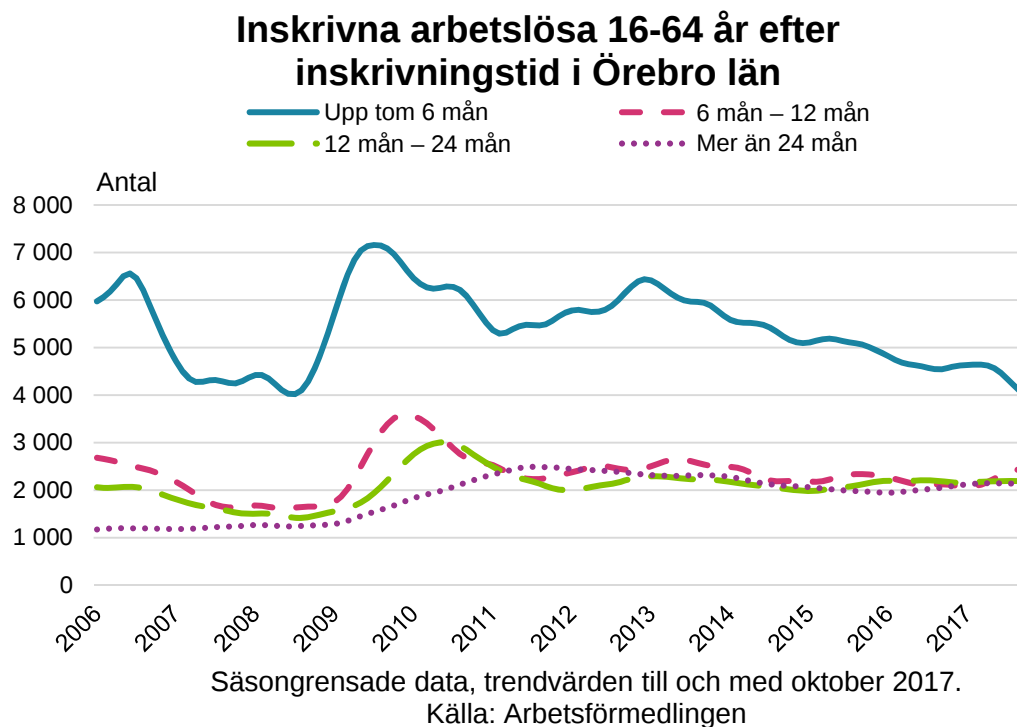
I stycket om andelen förvärvsarbetande framgick det att sysselsättningen ökar med utbildning. Samma mönster framgår i arbetslösheten att med högre utbildning, en gymnasieutbildning eller längre, är andelen arbetslösa betydligt lägre. Det skiljer över 20 procenten-

heter mellan gruppen som har högst förgymnasial utbildning till de två övriga utbildningsgrupperna. Så även i tider av en högkonjunktur har personer med en kortare utbildning svårare att komma ut i arbete. Det beror på de inte matchar mot de kompetenser och krav som arbetsgivarna har och som ofta krävs på den förhållandevis kunskapsintensiv svenska arbetsmarknaden.

Kort tid i arbetslöshet snart på samma nivå som övriga grupper

Ju fler arbetssökande det finns, desto lättare är det för arbetsgivarna att hitta rätt kompetens. Problemen uppstår om de som söker jobb stannar länge i arbetslöshet utan att hitta arbete. Långa perioder i arbetslöshet försvårar möjligheterna att komma till arbete bland annat genom förlorad kompetens och kompetensutveckling men även förlusten av nätverken inom arbetslivet.

I spåren av högkonjunktur har gruppen som varit kortare tid i arbetslöshet minskat kraftigt. År 2013 hade cirka 6 000 av de inskrivna i Örebro län varit arbetslösa upp till sex månader, i oktober 2017 var det färre än 4 000 eller cirka en tredjedel av samtliga inskrivna. Däremot framgår inte samma mönster för grupperna med längre tid i arbetslöshet. Efter ökningen i samband med finanskrisen 2008/2009 och en nedgång just därefter har det inte skett några större förändringar i gruppernas storlek. Det sker dock ständigt en omsättning till arbete även i dessa grupper, men rörelserna är långsammare och det handlar ofta om personer som behöver lite mer stöttning för att kunna ta de lediga jobben. Samt att grupperna har fyllts på med nya personer bland annat från etableringen.

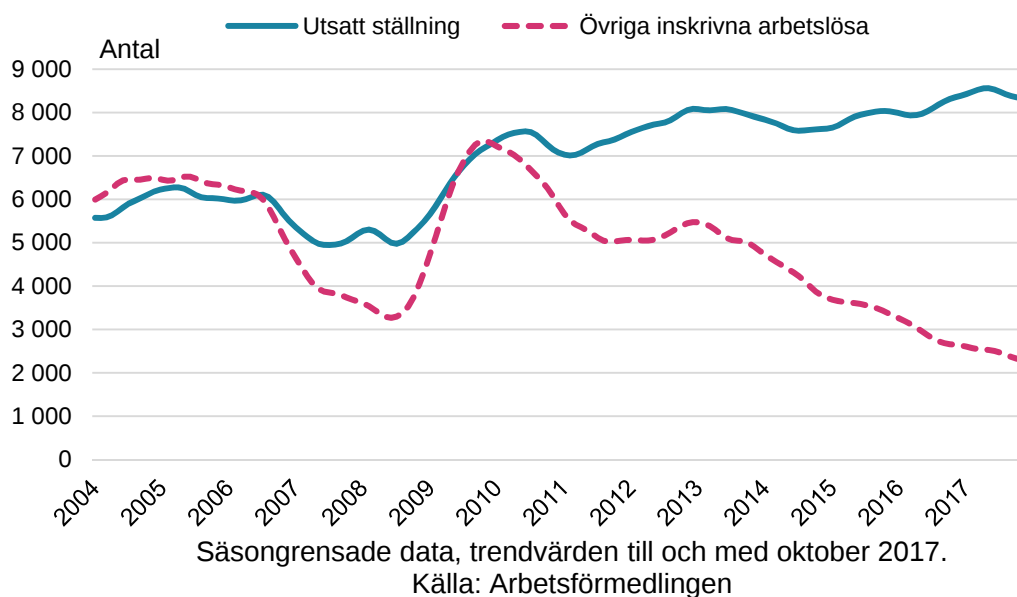
Gruppen som behöver lite längre tid på sig för att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden ökar. I oktober 2017 hade nästan två tredjedel av de inskrivna i Örebro län varit arbetslösa i sex månader eller längre. Fem år tidigare i oktober 2012 var det ungefär hälften.

Personer i utsatt ställning utgör en allt större del av arbetslösheten

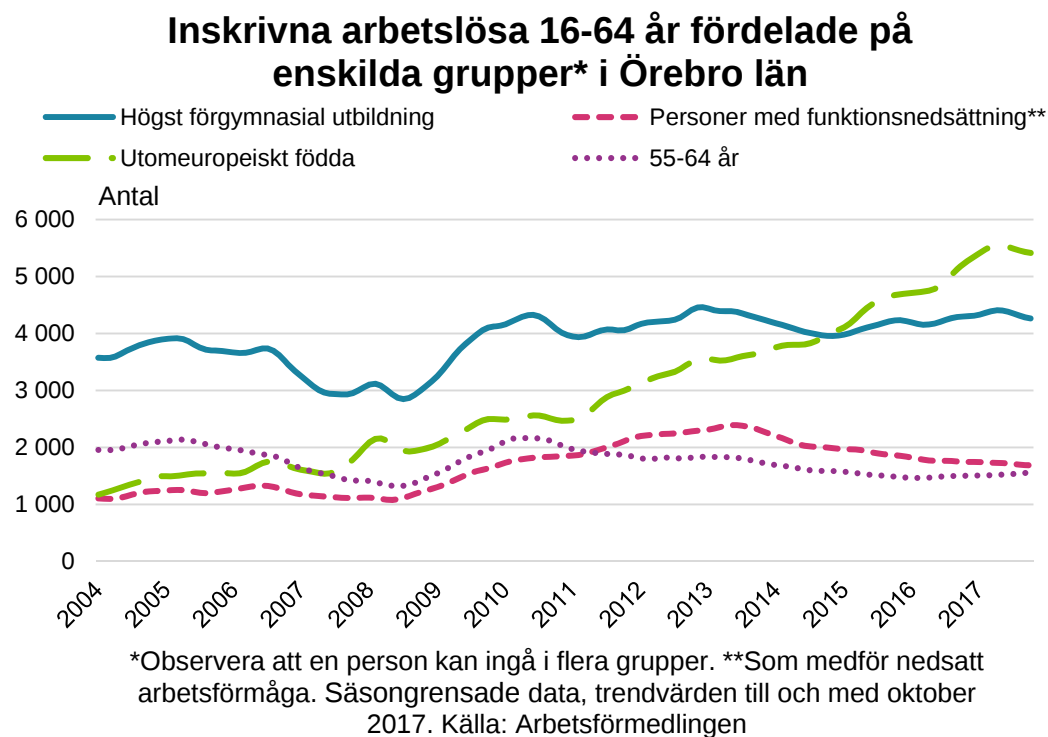
Oavsett konjunktur finns grupper av arbetssökande som har större svårigheter än andra att komma ut i sysselsättning om de blivit arbetslösa. På Arbetsförmedlingen benämns dessa i utsatt ställning och dit hör personer med högst förgymnasial utbildning, personer med funktionsnedsättning, utomeuropeiskt födda samt personer i åldern 55–64 år. Ju svårare det generellt är att komma in på arbetsmarknaden, desto mer stöd kan behövas. Konkurrens om jobben sker både mot de arbetslösa som står närmare arbetsmarknaden och de som redan är i sysselsättning. Skillnader finns såklart också i gruppen i utsatt ställning, en del har det svårare att hitta ett arbete medan andra träder in på arbetsmarknaden efter kort tid i arbetslöshet.

Gruppen i utsatt ställning har sedan finanskrisen fortsatt att öka medan de övriga inskrivna har minskat från cirka 7 000 till 2 300. Bara under senaste året har andel i utsatt ställning ökat med tre procentenheter till att vara 78 procent av samtliga inskrivna i oktober. Antalsmässigt verkar det möjligtvis ske en viss nedgång under hösten från toppnivåerna under april/maj.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa i

Av delgrupperna som ingår i begreppet utsatt ställning är det gruppen utomeuropeiskt födda som har stått för den största ökningen sedan 2004. Fram till 2017 har gruppen ökat från 1 170 (9 procent av samtliga inskrivna) till 5 420 (48 procent av samtliga inskrivna). Ökningen har skett i spåren av ökad invandring till Sverige från länder med oroligheter och krig.

Noterbart åter igen är utbildning och vilken roll den spelar för möjligheterna att få ett arbete. Gruppen med högst förgymnasial utbildning har oavsett konjunkturläge legat högt, vilket åter visar på vikten av en gymnasieutbildning eller längre för att matcha arbetsgivarernas önskemål och krav för att anställa.

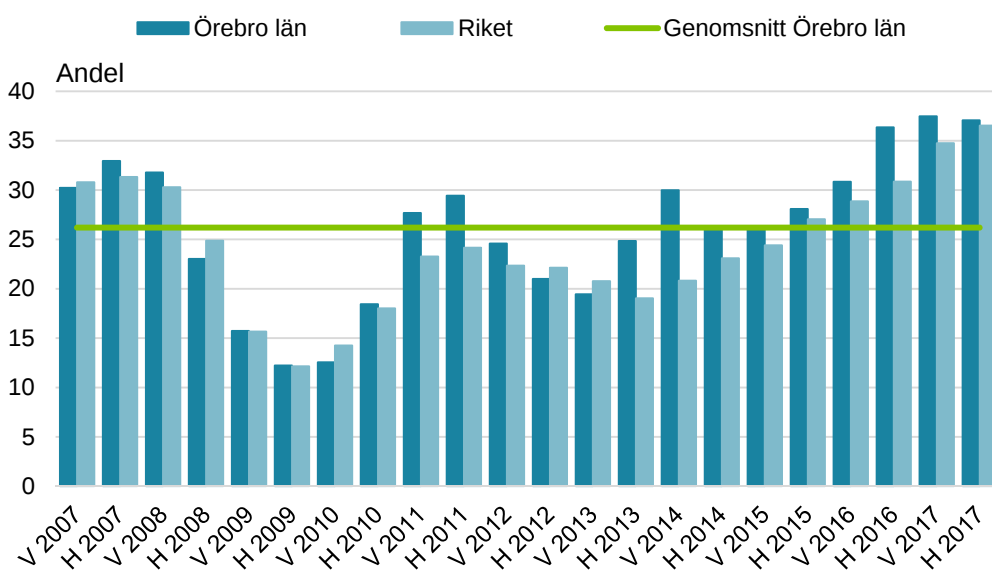
Ett problem med att öka de inskrivnas kunskaper och utbildning är att det tar tid att utbilda sig och det är nu i högkonjunkturen som efterfrågan är som störst. Ett annat mer långsiktigt och övergripande problem är den stora lärarbrist som råder i hela Sverige. Därför behövs nya idéer kring hur utbildning kan genomföras och hur fler kan ta del av den.

Matchningsläget på arbetsmarknaden

Den brist- och överskottssituation som finns på arbetsmarknaden påverkas långsiktigt av en rad faktorer som exempelvis demografisk utveckling, utbildningsnivå bland befolkningen och företagens struktur. På kort sikt är konjunkturella förändringar en kraftigt bidragande orsak till hur bristen eller överskottet på arbetskraft ser ut och där vissa branscher är mer konjunkturkänsliga än andra. Ett bra konjunkturläge innebär ofta att arbetsgivare har svårt att rekrytera personal jämfört med ett svagare konjunkturläge. I nuvarande högkonjunktur råder mer eller mindre brist, efterfrågan är större än motsvarande utbud, i så gott som länets samtliga branscher. Denna obalans håller sig även framöver utifrån svaren från höstens intervjuundersökning.

Bristen hos länets privata arbetsgivare har legat på rekordnivåer under det senaste dryga året med över en tredjedel av arbetsgivarna som haft problem att rekrytera. Detta gäller så gott som samtliga branscher med undantag av jord- och skogsbruk. Bristtalen är fortsatt störst inom bygg men jämfört med vårens undersökning är det inom transport och tillverkning som bristen har blivit mer påtaglig.

Brist på arbetskraft i Örebro län, privata

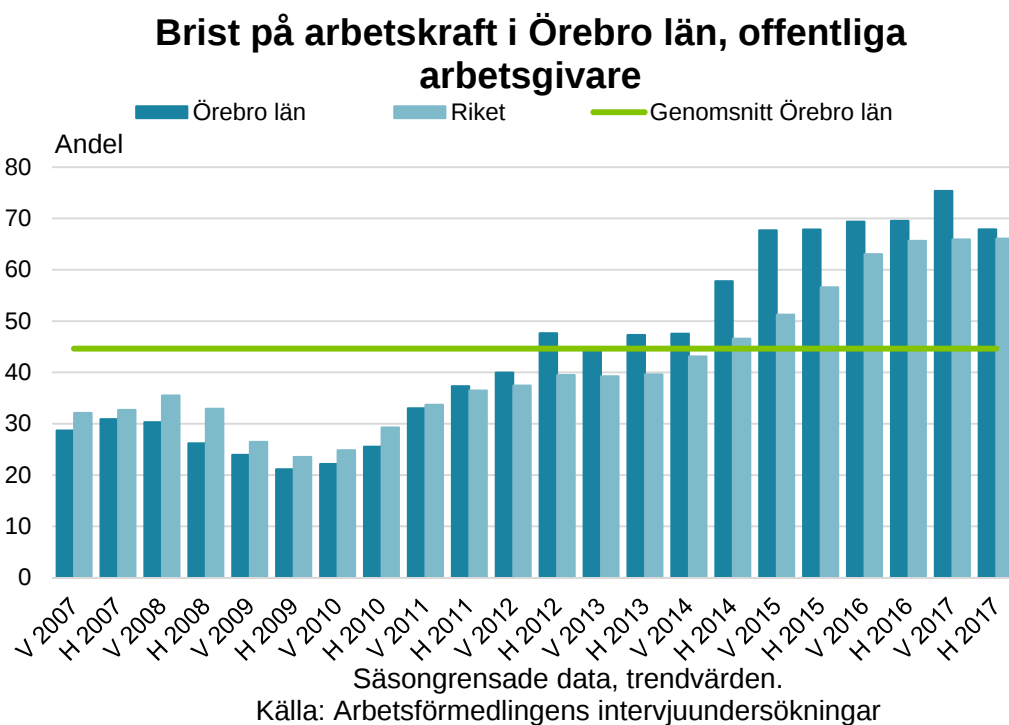
Säsonggrensade data, trendvärden.
Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Den upplevda bristen och svårigheten att rekrytera ny personal hänger såklart samman med den starka konjunkturen men också en eftersläpning i kompetensförsörjningen. Or-

sakerna till brist på kompetent arbetskraft varierar mellan olika yrken. Inom vissa yrkesgrupper examineras för få från utbildningar, inom andra har efterfrågan ökat mer än förväntat och i vissa yrken finns inte tillräcklig attraktionskraft för att täcka behovet.

En ihållande brist får stora konsekvenser för sysselsättningstillväxten men också företagens tillväxtmöjligheter försämras. Beroende på bransch innebär bristen också försämrad kvalitet, företagen får tacka nej till order, nedsatt service eller minskad säkerhet. För att kortsiktigt kunna förbättra matchningen behöver individernas kompetenser tydliggöras och arbetsgivarnas krav och förväntningar anpassas så långt det är möjligt. Med det sagt ska inte kvaliteten eller servicen försämrats. Den svenska arbetsmarknaden är relativt kunskapsintensiv och det är där många konkurrensfördelar finns.

Om bristen är stor inom privat sektor är den än högre hos offentliga arbetsgivare i Örebro län. Under de senaste halvåret har den minskat något men den ligger fortfarande klart över det historiska genomsnittet och en bit över riket. Bristen inom offentlig sektor berör främst vård och omsorg och utbildning. En viss minskning i bristen skulle kunna bero på att man har hittat andra lösningar, till exempel att man har rekryterat in andra yrkesgrupper som kan avlasta befintlig personal såsom vårdbiträden och elevassistenter.

Bristen inom offentlig sektor drabbar hela välfärdssverige, tillgången till vård försvåras och möjligheterna att ta del av utbildning försämras. Det senare är särskilt problematiskt då behovet av utbildning är stort i nuvarande högkonjunktur. Personer med lägre utbildning

behöver höja sina kunskaper för att bli mer matchningsbara. Kravet är i princip en genomförd gymnasieutbildning för att få jobb på dagens arbetsmarknad. Det stora inflödet av utrikes födda ställer också krav på utbildningssystemet, för att få sina kunskaper validerade och anpassade till den svenska arbetsmarknaden. Det är väldigt viktigt att ha en välfungerande matchning för att samhällsekonomin ska ha goda utvecklingsmöjligheter.

FÖRDJUPNINGSRUTA: Inskrivna arbetslösa ett år senare

Antalet inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen påverkas av flöden. De som tillkommer och skrivs in som arbetslösa och de som övergår till andra aktiviteter och skrivs ut från arbetslöshet. Dessa flöden sker löpande och under hela året. Flödenas storlek påverkas av utbudet och efterfrågan på arbetskraft, arbetsgivarnas behov att anställa och antalet som står till arbetsmarknaden förfogande. Förhållandet mellan utbud och efterfrågan varierar också över året beroende på säsong och bransch.

En fråga som ofta uppstår är hur många av de inskrivna som övergår till arbete? Ett sätt att mäta detta är att ta de som var inskrivna på Arbetsförmedlingen i Örebro län vid årsskiftet 2015/2016 och se hur många som under ett år fram till årsskiftet 2016/2017 övergått till arbetet. I en sådan analys studeras endast utflödet och hänsyn tas inte till hur inflödet har sett ut under perioden.

Bland de som var inskrivna i december 2015 i Örebro län hade något mer än en tredjedel övergått till arbete ett år senare. För kvinnorna var andelen 33 procent och för männen var den 36 procent. Det är något högre än riksgenomsnittet som låg på 30 respektive 34 procent.

Åldern är en annan faktor som påverkat andelen som övergått till arbete. Bland de unga 18 till 24 år hade 37 procent övergått till arbete någon gång under året 2016. För åldersgruppen 25 till 54 år var andelen nästan lika hög, 36 procent. Den senare åldersgruppen, som också är den klart största, är den som skiljer sig mest åt jämfört med riket. Övergången i länet var tre procentenheter högre än riksgenomsnittet. Det tyder på en högre efterfrågan på arbetskraft i länet än i riket i stort under året 2016. I gruppen som generellt har det svårare att gå från arbetslöshet till arbete, personer i åldern 55 till 64 år, var andelen 26 procent. Även här låg Örebro län något över riket.

För de som är inrikes födda var andelen som övergått till arbete 40 procent. För utrikes födda var motsvarande andel 29 procent och för gruppen som ingår i begreppet utsatt ställning, de födda utanför Europa, var andelen 27 procent. Med utsatt ställning menas att det för gruppen i stort behövs mer stöd och insatser från Arbetsförmedlingen att övergå till arbete, vilket kan innebära att det tar längre tid att komma ut i arbetet. Trots detta var mer än var fjärde person i arbete någon gång under året.

Utbildning visar sig vara en viktig faktor för att komma in på den svenska arbetsmarknaden. För de med den kortaste utbildningstiden, som högst förgymnasial utbildning, var andelen som fått arbete 27 procent under 2016. Det kan jämföras med 40 procent för de med gymnasial utbildningsnivå och 37 procent för de med en eftergymnasial utbildning.

För de som vid årsskiftet 2015/2016 var inskrivna i etableringen hade 16 procent varit i arbete fram till slutet på 2016. För de som var inskrivna som öppet arbetslösa var andelen 36 procent och inskrivna i program 33 procent.

I övergång till arbete ingår även arbete med stöd och nystartsjobb.

Utmaningar på länets arbetsmarknad

Under några års tid har flera arbetsgivare uppgett att de har svårt att hitta rätt kompetens till sina lediga platser. Detta kan få allvarliga följder i form av utebliven produktion, sämre service till allmänheten och större belastning på befintlig personal. Bristen på lämpliga sökande har blivit större år för år och företagens rekryteringsplaner är fortfarande omfattande. Samtidigt finns ett stort antal arbetssökande vid Arbetsförmedlingen som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är framför allt nyanlända som i många fall har både utbildning och arbetslivserfarenhet från andra länder, men också inrikes födda som tillhör någon av de grupper som har en utsatt ställning vid arbetslöshet och generellt behöver mer stöd och insatser för att komma ut i arbete. Arbetskraftsbristen och matchningen mot arbete och utbildning för de som står längre från arbetsmarknaden är två stora utmaningar som länet men också hela riket står inför.

Under 2017 och 2018 kommer drygt 4 500 nyanlända personer att överföras från anläggningsboende till kommunerna i Örebro län. Omkring hälften av dessa har skrivits eller kommer skrivas in i Arbetsförmedlingens etableringsprogram. Från tidigare år finns mer än 6 000 utrikes födda som söker arbete i länet. Många av dem har en kortare eller knappt någon utbildning alls som medför att de skulle kunna ta de lediga jobben som finns och som kommer att uppstå i länet. Det finns en tröghet i omsättningen till arbete bland nyanlända som gör att många av dem dras med långa tider utan arbete. Detta blir ett problem både för individerna själva men också för länets näringsliv och arbetsmarknad. Det som har förändrats på sistone är att bland gruppen utrikes födda män har arbetslösheten minskat men däremot ökar den fortfarande bland utrikes födda kvinnor. Vad detta beror på och vad Arbetsförmedlingen och andra behöver göra för att arbetslösheten även bland utrikes födda kvinnor ska börja minska kräver analyser och relevanta insatser.

För att förbättra situationen för individerna som redan är eller riskerar att hamna i längre tider av arbetslöshet, men också minska arbetsgivarnas problem att hitta rätt kompetenser, krävs en väl fungerande matchning. Denna matchning försvåras av att den svenska arbetsmarknaden är relativt kunskapsintensiv medan många av de som idag står till arbetsmarknadens förfogande inte besitter de efterfrågade kompetenserna. Länets och Sveriges arbetsmarknad är både idag och i framtiden i stort behov av säkerställa att vi tar vara på de kompetenser som finns men också förbättra dem där det behövs. Därför blir det av stor vikt att vi kan identifiera utländska kompetenser på nya sätt för att se till att detta tillskott används på bästa sätt på.

Andra sätt att tänka för att lösa matchningen skulle kortsiktigt kunna vara att arbetsgivarna sänker sina krav, med risk för försämrad kvalitet i olika former. Mer långsiktigt krävs utbildningsinsatser som förstärker personernas anställningsbarhet och konkurrenskraft. Detta så att de kan konkurrera med de som redan finns på arbetsmarknaden men också med de som kommer komma in i framtiden. Ökade kompetenser stärker också det svenska näringslivet och möjliggör för långsiktig konkurrenskraft. Därför är det av vikt att det förändrade uppdrag som Arbetsförmedlingen har fått med att förbättra matchningen mot utbildning får genomslag och används. Ett problem i detta är den stora bristen på lärare i alla

dess former. En utökad samverkan mellan stat, kommun och näringsliv behövs för att lösa utbildningsfrågan.

Runtom i landet finns också lyckade resultat av fungerande matchning. Dessa behöver Arbetsförmedlingen bli bättre på att lyfta och använda i bredare sammanhang. Lösningarna måste såklart anpassas till den lokala arbetsmarknaden och de inskrivnas förutsättningar men det borde finnas mycket att lära av framgångsrika arbetssätt.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbetssätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen^[3] hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än

^[3] Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007), arbetsställestorlek^[4] och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den senaste undersökningen ingick 478 arbetsställen inom det privata näringslivet i Örebro län och svarsfrekvensen blev 81 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den senaste undersökningen ingick 84 offentliga arbetsgivare i urvalet i Örebro län och svarsfrekvensen uppgick till 97 procent.

^[4] Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

Bilaga 2. Definitioner

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet. Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).
3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 2 2017 och kvartal 3 2017, Örebro län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvin- nor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Högst för- gymnasi- al	Gym- nasial	Efter- gymnasi- al
Lekeberg	3,7	4,1	3,2	6,8	2,1	2,6	22,2	10,9	2,7	2,2
Laxå	9,0	8,8	9,2	15,4	6,9	4,0	34,8	26,1	4,9	9,8
Hallsberg	7,9	8,1	7,6	11,8	4,6	3,6	32,1	21,4	4,4	8,0
Degerfors	8,5	8,8	8,2	14,2	5,1	4,2	36,3	23,9	5,0	7,4
Hällefors	12,4	10,8	13,6	18,4	4,7	4,4	45,8	39,2	6,9	10,4
Ljusnarsberg	12,4	11,2	13,5	20,4	6,3	5,2	47,2	34,6	6,2	11,7
Örebro	7,5	6,8	8,2	9,9	6,2	3,8	23,3	28,7	6,3	4,0
Kumla	5,2	5,5	4,9	9,2	3,9	2,9	21,2	16,5	3,6	3,9
Askersund	5,6	5,0	6,2	8,8	4,1	2,7	41,2	16,2	3,3	5,7
Karlskoga	8,9	8,4	9,4	14,0	5,5	4,2	34,5	28,2	5,9	7,0
Nora	8,1	6,8	9,4	12,1	5,1	3,8	35,3	23,6	5,3	7,4
Lindesberg	8,8	7,7	9,7	11,8	5,5	3,7	37,6	27,3	5,5	6,3
Länet	7,7	7,1	8,2	11,1	5,5	3,8	27,8	26,0	5,5	4,9
Riket	7,4	7,0	7,7	10,1	6,2	3,9	21,9	22,4	5,8	5,0

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB (RAMS)

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Örebro län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete.

På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län och för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. För drygt hälften av yrkena bedöms även jobbmöjligheterna under de närmaste fem och tio åren.

I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå.

I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.